ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 18 Ἰανουαρίου 1904 | ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 79

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΚΥΚΝΟΥ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΜΩΝΗΣ

Δὲν εἶμαι ἐγὼ τὸ γυισεμὶ ποῦ ἀνθεῖ καὶ βαλσαμώνει,
Μὲ τὸν οὐράνιο μύσκο του τὴν αὔρα τῆς αὐγῆς,
Ἐγὼ εἶμαι ἡ πολυθρήνητη κι' ἐρημικὴ ἀνεμώνη
Ποῦ ξεψυχάει καὶ μύρεται στὴν ἄκρη τῆς πηγῆς.

Καὶ τὸν καθρέφτη τοῦ νεροῦ τὴ θλίψη ἀντιφεγγίζω
Κι' ἀπελπισμένη βρίσκουμαι κι' γέρνω ταπεινά,
Καὶ τὰ φτωχὰ φυλλάκια μου τὰ πορφυρᾶ σκορπίζω
Σὰν τὴν καρδιὰ ποῦ μάτωσε καὶ στάζει ἀγαλινά.

Ὦ ἰμέ! Καὶ τὴν στερνὴ ὀμορφιὰν ἡ νύχτα θὰ μοῦ πάρη
Κι' ἀπ' τὸ δροσᾶτο μου ἄνθισμα στὴν ἄκρη τῆς πηγῆς
Θὰ μείνη μόνο ἕνα γυμνὸ καὶ ξώφυλλο κλωνάρι
Νὰ σειέται καὶ νὰ θλίβεται στὸ ἀγέρι τῆς αὐγῆς!...

ΟΤΑΝ ΕΡΘΗ....

Δὲ θὲ νὰ κλαίη ὁ Οὐρανὸς ἔτσι σὰν τώρα αἰώνια
— Τ' ἀκοῦς, φτωχὴ καρδιό;—
Θἀρθῆ ἡ ζεστὴ καλοκαιριά, θὰ λυώσουνε τὰ χιόνια,
Θὰ ἀνθίσουν τὰ κλαδιά . . .

Μὰ νὰ μὴ φύγη κι' ἀπὸ σὲ τὸ δάκρυο καὶ τὸ κρῖμα
— Καὶ ἡ συλλογὴ ἡ βαρειά,
Νὰ καρτερᾷς τὴν Ἄνοιξη νὰ ἀνθίση κάποιο μνῆμα
— Τ' ἀκοῦς φτωχὴ καρδιά;...

ΑΙΩΝΙΟΣ ΜΑΡΑΣΜΟΣ

Ἐσὲ δὲ σὲ ἔφερε τὸ εὐώδιασμα
Τοῦ Ἀπρίλη, τοῦ δροσάτου Ἀπρίλη,
Κι' ὅταν ἐρχόσουν δὲ γελούσανε
Μόνο ἐθρηνοῦσαν κάποια χείλη.

Κι' ἦρθες ἐδῶ κι' ἀλαφροσπέρασεν
Τὸ ἀγερινό σου πνεῦμα πάλι,
Μά, ὠϊμέ! Τὰ ρόδα ἦταν κατάξερα
Μὲς στῆς καρδιᾶς μου τὸ ἀνθογιάλι

Καὶ στῆς ψυχῆς τὴ νεκροθάλασσα
Κανένα χάϊδι δὲν περνοῦσε,
Μόνο ἕνας ἴσκιος νυχτοδιάβαινε
Κι' ἐτραγουδοῦσε, ἐτραγουδοῦσε . . .

Κι' ἔλεγεν ὅλα τὰ κοιμάμενα,
Κι' ἔλεγεν ὅλα τὰ σβυμένα,

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ „ΝΟΥΜΑ,

ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ

Τὰ συννεφάκια τὰ περίλυπα
Καὶ τὰ πουλιὰ τὰ ὀρφανεμένα,

Κι' ὅλον τὸν πόνο ποῦ ἀργοϋφαίνεται
Μέσα στῆς νειότης μας τὸ δεῖλι,
Ὠϊμέ! Δὲ σὲ ἔφερε τὸ εὐώδιασμα
Τοῦ Ἀπρίλη, τοῦ δροσάτου Ἀπρίλη!...

ΘΡΑΣ ΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑ ΠΡΟΦΗΤΙΚΟ ΟΝΕΙΡΟ

Ἀγαπητέ μου «Νουμᾶ»,

Σοῦ ἀρέσει σὰ βγαίνῃς σωστὸς προφήτης; Ἐμένα μὲ κολακεύει πολύ.

Εἶναι τώρα δεκατρία χρόνια ποῦ δημοσίεψα ἕνα «Ὄνειρο» σὲ μιὰ Ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα ποῦ δὲ μοῦ φαίνεται νὰ μᾶς πολυαγαπᾷ σήμερα. Ὀνομάζεται «Ἄστυ», ὥστε ἂς ποῦμε κ' ἐμεῖς Ἄς τη, σὰν πιὸ ρωμαϊκο ποῦ εἶναι.

Τὸ ξανακοίταζα σήμερα αὐτὸ τὸ «Ὄνειρο», κ' ἐνῷ τὸ χαίρουμουν ποῦ ἔβγαζα σωστούτσικη προφητεία, μοῦ κακοφάνηκε ποῦ ἔκαμα τότες δυὸ σπουδαῖα χρονολογικὰ λάθια. Ἀνάφερα σ' ἕνα μέρος διακόσια, καὶ σ' ἄλλο μέρος τετρακόσια χρόνια, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ πῶ τὸ πολὺ εἴκοσι καὶ σαράντα!

Σοῦ τὸ ξαναγράφω λοιπὸν ἐδῶ τὸ προφητικὸ αὐτὸ «Ὄνειρο» μὲ διορθωμένες χρονολογίες, γιὰ νὰ μὴν τοῦ λείπῃ τίποτε. Ὁρίστε το.

«.... Βρέθηκα μέσα σὲ Κοιμητήριο γεμᾶτο λάκκους ἀνοιχτούς, ἕνα κομμάτι μαρμαρωμένο σιμὰ σὲ κάθε λάκκο, καὶ σὲ κάθε μαρμαρωμένο χαραγμένα κάτι γράμματα, ποῦ τοῦ κάκου πολεμοῦσα νὰ τὰ βγάλω. Πλῆθος ἄλλα λιθάρια σκόρπια ἐδῶ κ' ἐκεῖ, κυπαρίσσι ὅμως ἢ ἄλλο δεντρὶ ἢ λουλοῦδι ἢ καὶ χορτάρι δὲν ἔβλεπα πουθενά, τίποτις ἄλλο παρὰ πέτρες, πέτρες καὶ λάκκους. Τὸ κοίταζα τὸ ἔρμο αὐτὸ τὸ Κοιμητήριο, καὶ τρεμοῦλα μ' ἔπιανε χωρὶς νὰ τὸ θέλω. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ μοῦ πάγωσε στ' ἀλήθεια τὸ αἷμα μου εἶτανε σὰν ἔσκυψα νὰ κοιτάξω μέσα σὲ μερικοὺς λάκκους, κ' εἶδα ἄξαφνα μέσα στὸν κάθε λάκκο στρωμένο κι ἀπὸ ἕνα ζωντανό, ποὔκαμνε τὸν πεθαμμένο καὶ κράταγε σφιχτὰ σφιχτὰ κλεισμένα τὰ μάτια του, μὴν τύχῃ καὶ τὸν πάρω τάχα γιὰ ζωντανό. Ἅμα ὅμως γύριζα τὴ ράχη μου νὰ δῶ κανέναν ἄλλο τέτοιο ψευτονεκρό, μισοσηκώνουνταν ὁ πρῶτος κ' ἔβγαζε τὸ κεφάλι του νὰ πάρῃ μιὰ δυὸ ἀνάσες, καὶ ξαναπλάγιαζε πάλε γλήγορα γλήγορα. Καὶ σὰν εἶδα δυὸ τρεῖς ποὔπαιζαν αὐτὸ τὸ παιχνίδι καὶ τὸ κατάλαβα πῶς εἶταν ὅλοι τους ζωντανοί, μοῦρθε νἀρχινήσω τὰ γέλοια. Φοβήθηκα ὅμως μὴ σηκωθοῦν ὅλοι τους ὀργισμένοι, καὶ πῆγα κοντὰ σ' ἕνα λάκκο, καὶ λέγω σιγὰ ἑνὸς ψευτοπεθαμμένου. «Πές μου, γιατὶ κείτεσαι ἐδῶ μέσα;» Τότες ἄνοιξε τὰ μάτια του ὁ νεκρός, καὶ μ' ἀγριοκοίταξε καὶ μοῦ εἶπε. «Αὐτὸ τὸ Κοιμητήριο ποῦ βλέπεις εἶναι ἡ πατρίδα μας ἡ Ἑλλάς. Ἐμεῖς ἐδῶ ὅλοι Ἕλληνες ἐσμέν. Αὐτὰ τὰ λιθάρια ποῦ βλέπεις, εἶναι ἡ ἀρχαιότης. Τὰ γράμματα ποῦ δὲν μπορεῖς νὰ βγάλῃς εἶναι ἡ προγονικὴ ἡ γλώσσα (σημ. διορθωμένη ἀπὸ τὸ Μιστριώτη). Καὶ μὴ θαρρῇς πῶς εἶσαι ἐδῶ μέσα τώρα, δηλαδὴ ἐφέτος, στὰ 1891. Βρίσκεται εἴκοσι χρόνια κι ὄμπρός. Ἀφοῦ δοκιμάσαμε καὶ ξαναδοκιμάσαμε νὰ τὴν κάμουμε αὐτὴ τὴ γλώσσα δική μας, καὶ δὲν μπορέσαμε, σοφιστήκαμε πῶς γιὰ νὰ τὴν κάμῃ ἄνθρωπος τὴ νεκρὴ γλώσσα δική του πρέπει κι' αὐτὸς νὰ γίνη νεκρός. Κ' ἔτσι μπήκαμε μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς λάκκους ποῦ βλέπεις. Ἔτσι πᾶμε ταιριαστὰ καὶ μὲ τὴν Ἐπιστήμη, ποῦ μᾶς λέει πῶς ἡ γλώσσα εἶναι σὰν καθρέφτης τοῦ λαοῦ ποῦ τὴ λαλεῖ καὶ τὴ γράφει. Ἐς κόρακας ἔρε τώρα».

Κ' ἔφυγα σὰν τρομαγμένος ὄξω ἀπὸ τὸ Κοιμητήριο ἐκεῖνο. Καὶ πῆρα τὰ μάτια μου καὶ πῆγα, πῆγα ὥσπου ἔφτασα σ' ἕναν κάμπο κατάχλωρο καὶ γεμᾶτο μεγάλα κι ἀψηλὰ δέντρα. Κ' ἐκεῖ μέσα γινότανε μεγάλο καὶ λαμπρὸ πανηγύρι.. Κοπέλλες χόρευαν, παλικάρια ἔπαιζαν, ἄντρες ξεφαντώνανε, γυναῖκες τραγουδοῦσανε, γέροι χοράτευαν καὶ γελοῦ-

σαν. Σιμώνω ἕνα γέρο καὶ τονὲ ρωτῶ, τί τρέχει ἐδῶ πέρα. Καὶ μοῦ λέει ὁ γέρος. Ἐδῶ εἶναι ἡ ρωμιοσύνη σαράντα χρόνια κι ὁμπρός ὕστερ' ἀπό τὴ δεύτερη Νεκρανάσταση. Ἡ πρώτη εἶταν τοῦ Χριστοῦ· τούτη εἶναι ἡ δεύτερη. Σὰν κλείστηκε ἡ Ρωμιοσύνη μέσα σ' ἕρμο Κοιμητήριο χρόνια πολλά, γιὰ νὰ τῆς ταιριάζῃ ἡ νεκρή της γλώσσα, βρεθήκανε μερικοὶ ποῦ ἄρχισαν καὶ τραγουδοῦσαν τόσο γλυκὰ σ' αὐτὸ μέσα τὸ δάσο, ποῦ δὲ βαστάχτηκαν οἱ ψευτοπεθαμμένοι, μόνε σηκώθηκαν ἕνας ἕνας τους κ' ἤρθανε στὸν κάμπο καὶ ξαναζωντάνεψαν πάλε. Καὶ σὰ σωστοὶ ζωντανοὶ ποῦ γένηκαν τώρα, ἔγινε κ' ἡ γλώσσα τους ζωντανή. Ζύγωσέ τους, νὰ δῇς τί γλυκὰ ποῦ τὴ λαλοῦνε.

Κι ὅ,τι ἔκαμα νὰ ζυγώσω νὰ καλοακούσω τὰ μαγευτικὰ ἐκεῖνα τραγουδάκια, ξύπνησα ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴ λαχτάρα.....»

Δικός σου

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΣΤΟΝ κ. Π.

Ὤχου, κι' ἂς ἦταν νὰ γενῶ
στὰ δάχτυλά σου πέννα,
τὰ νόστιμα τὰ λόγια σου
νὰ γράφω ἕνα ἕνα.

ΞΕΝΟΣ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙ ΜΑΣ

(ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ)

Οἱ παρατηρήσεις μου ἀποβλέπουν τὴν Γυμνασιακὴ ἐκπαίδευσι ἰδίως. Τὸ πρῶτο ποῦ ἔχει κανεὶς νὰ παρατηρήσῃ εἶναι ὅτι ἡ Ἐκπαίδευσίς μας δὲν εἶναι Ἐθνική—μόλες τὶς ρεκλάμες ποῦ δημοσιεύουν κάθε χρόνο τὰ ἰδιωτικά μας σχολεῖα!—Τὰ Γυμνάσιά μας οὔτε Ἕλληνες βγάζουν, οὔτε ἀνθρώπους κἄν. Ἀπορροφοῦν τὸν περισσότερο καιρὸ τοῦ φοιτῶντος εἰς αὐτὰ ὄχι γιὰ νὰ τὸν μάθουν—κάθε ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ κατορθώνει ἡ ἀμέθοδος καὶ γελοία διδασκαλία,—μόνο γιὰ νὰ τὸν πασσαλείψουν μὲ ξεθωριασμένες γνώσεις τῶν δύο κλασσικῶν γλωσσῶν· καὶ ἔτσι οὔτε μποροῦμε κἄν νὰ παρηγορηθοῦμε γιὰ τὸν ἀδικαιολόγητο παραγκωνισμὸν τῆς Μητρικῆς· ὁ ἀπόφοιτος τοῦ γυμνασίου κατορθώνει οὔτε τὴν γλῶσσά του νὰ ξέρῃ οὔτε τὴν ἀρχαία νὸ μάθῃ. Τὸ κέρδος ποῦ ἀποκομίζει μετὰ τὸ μαρτυρικόν χασομέρημα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν εἶναι ἐνίοτε ὁ εὐνουχισμὸς τοῦ πνεύματος καὶ τὸ σακάτεμα τοῦ σώματος· ἀντὶ νὰ ὀξυνθῇ ἡ κρίσις του, ἐπαραφορτώθηκε ἡ μνήμη του. Καὶ γι' αὐτὸ βλέπομε παιδιὰ μὲ σπινθηροβολοῦν πνεῦμα, νἀμβλύνωνται διανοητικῶς στὸ τέλος.

Quidquid delisant professores, plectuntia discipuli. δηλ. ἡ κουταμάρα, ἡ στενοκεφαλιὰ καὶ ἡ ἀμάθεια τῶν δασκάλων ξεσπᾷ στὰ κεφάλια τῶν μαθητῶν.

1) ΕΞΩ ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ. Τὰ Λατινικὰ εἶναι ἄλλωστε σιωπηρῶς καταργημένα πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ κανένας Ρωμιὸς δὲν ἔμαθε ποτὲ στὸ γυμνάσιο λατινικά. Γιὰ νὰ γίνεται στὸ γυμνάσιο σωστὴ διδασκαλία τῆς Λατινικῆς καὶ ὄχι παρῳδία, πρέπει ναὐξηθοῦν οἱ ὧρες τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς κατ' οἶκον μελέτης. Ἀλλὰ ὅλο αὐτὸ τὸ βάρος—τὸ ἤδη τώρα δυσβάστακτο—δὲν εἶνε σωστὸ νὰ τὸ ἐπιβάλωμε σ' ὅλους τοὺς μαθητάς· ἡ Λατινικὴ θὰ γίνῃ μάθημα προαιρετικόν, (γιὰ τοὺς φιλολόγους βέβαια ἀναγκαστικό). Ὡραῖος εἶναι βέβαια ὁ Κικέρων, ἐφάμιλλος, ἔστω, τοῦ Ὁμήρου ὁ Βιργίλιος, ὑπέρτερος τοῦ Θουκυδίδου ὁ Τάκιτος· μὰ δὲν ἔχομε καιρὸ γιὰ ὅλους· ἀρκετὰ ἔχομε νὰ κάνωμε μὲ τοὺς Ἕλληνας· χωρὶς ἀβαρίες δὲν θὰ σώσωμε τὸν Κλασσικισμόν· πρέπει νὰ τὸν περιμαζέψωμε, γιατὶ ἀλλοιῶς θὰ τὸν παρασύρῃ ὁλόκληρο ἡ νέα ζωὴ μὲ τὶς νέες ἀπαιτήσεις. Ἔχομεν ἐμεῖς καὶ τὸ ἐξαιρετικὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἡ γλῶσσα μας δὲν συνδέεται μὲ τὰ λατινικὰ καθὼς οἱ ρωμανικὲς γλῶσσες. Ὅσο δὲ γιὰ τὴν ρωμαϊκὴ gravitatem οὔτε 10 ρωμιοὶ δὲν θὰ τὴν χρωστοῦν στὶς λατινικὲς σπουδές.

Δὲν εἶναι λοιπὸν σωστὸ γιὰ τρεῖς φιλολόγους καὶ ἄλλους δυὸ νομικοὺς ποῦ θὰ χρειαστοῦν τὰ Λατινικὰ νὰ τυραννηθοῦν ἐπὶ τόσα χρόνια οἱ ἄλλοι 95 φυσικομαθηματικοί, γιατροί, καὶ νομικοὶ (ἔμποροι, δικηγόροι, κτλ.). Γιὰ νὰ ξέρουν οἱ γιατροὶ τὶς ρετσέτες τους καὶ οἱ δικηγόροι τὰ ρωμαϊκά των ρητά, ἀρκεῖ διδασκαλία στοιχειώδης τῆς Λατινικῆς στὴν τελευταία τάξι τοῦ γυμνασίου (ἢ καὶ στὸ Πανεπιστήμιο).

Τὸ μόνο ποῦ μᾶς μένει ἀκόμη νὰ σκεφθοῦμε εἶναι μήπως ἀρθῇ ἡ ἀναγνώρισις τῶν Γυμνασίων μας ἀπὸ τὰ ξένα κράτη· ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι ἐσωτερικὸν ἐπιχείρημα καὶ ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ λόγος δὲν ἰσοφαρίζει τὰ ἐκ τῆς καταργήσεως κέρδη. Ἄλλως τε τὸ ἴδιο πνεῦμα ἄρχισε καὶ ἔξω νὰ φυσᾷ· στὴν Ρωσσία, τὴν Οὐγγαρία, κατηργήθη σχεδὸν ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα κείμενα καὶ ἀλλοῦ ἄρχισε νὰ ταλαντεύεται.

2) ΣΩΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ. Ἂν ἡ διδασκαλία τῶν Λατινικῶν καταντᾷ σένα μεγάλο μηδενικό, μὰ καὶ ἡ τῶν Ἑλληνικῶν σχεδὸν τίποτε δὲν ἀποφέρει. Ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ μάθῃ τόσο καλὰ τὴν ἀρχαία φιλολογία καὶ τὸν ἑλληνικὸν βίον, τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὸν ἑλληνικὸν κόσμον, ὥστε νὰ τὸν ἐνατερνισθῇ καὶ νὰ τὸν ἐνσωματώσῃ μέσα του, ὥστε νὰ τὸν αἰσθανθῇ καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ μὲ ὅλη του τὴ καρδιά. Γιὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ πρέπει, πρῶτον καὶ κύριον, νὰ διαβάσῃ ὁ μαθητὴς πολλὴν ὕλη. Μὲ τὴν Γραμματικὴ καὶ τὸ Συντακτικὸ πρέπει νὰ ἐξοφλήσῃ στὴ δευτέρα τοῦ Γυμνασίου καὶ νὰ μὴ τὰ κοπανίζῃ ἐπ' ἄπειρον, ἀφοῦ δὲν εἶναι αὐτὰ σκοπὸς παρὰ μέσον. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς διδάσκοντας τώρα θεωροῦν καθῆκον των πρὸς τὴν πατρίδα νὰ μεταδώσουν στοὺς μαθητὰς τὰς γνώσεις των περὶ αἰολικοῦ δίγαμμα ὅταν παραδίδουν Ὅμηρο, περὶ συντακτικῶν σχημάτων, ἂν ἑρμηνεύουν (sic) Θουκυδίδην, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἔτσι ὁποτέλεσμα τοῦ κόπου καὶ χρόνου ποῦ ἐξοδεύτηκε εἶναι ὅτι ἀπὸ ὅλην τὴν αθαυμάσια ἐκείνη ποίησι ὁ ἀπολυόμενος τοῦ Γυμνασίου, ἐσύνταξε μία τραγῳδία τοῦ Σοφοκλέους καὶ αἰσθάνθηκε—κατὰ συνθήκην,—πέντε ἕξη ραψῳδίες τοῦ Ὁμήρου· ἐπῆρε δὲ γιὰ ἐφόδιον στὸν μετέπειτα βίον ἀρκετὴ δόσιν ἀποστροφῆς γιὰ τὰς στερεοτύπους ἐκδόσεις, ὥστε ποτὲ νὰ μὴ ξανανοίξῃ ὀρχαῖον συγγραφέα.

Τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ θέλομε νὰ τὴν ἀγκαλιάσωμε· γιὰ μᾶς ἔχει ὄχι μόνον κλασσικὴ φιλολογία ἀλλὰ καὶ ἐθνική· γιὰ κάμποσο καιρὸ ἀκόμη,—ἂς ἐλπίσωμε πῶς ἡ νέα ζωὴ ποῦ γλυκοχαρίζει, δὲ θαργήσῃ νὰ μᾶς χαρίσῃ μιὰ γερὴ φιλολογία—γιαρκετὸ καιρὸ ἀκόμη ἀπὸ μόνα τὰ σπλάχνα της θαντλήσῃ ἡ ἡγέτις τάξις τῆς κοινωνίας, τὸ ἱερὸν ἔαρ τοῦ Ἔθνους, τὶς ὑποθῆκες τοῦ ἰδεώδους ἐκείνου κόσμου, οἱ ὁποῖες κάμνουν νὰ μεγαλουργήσουν ἐκείνους ποῦ τὶς ἐγκολπώθηκαν καὶ ναναδείξουν τὸ ἔθνος τους. Γι' αὐτὸν τὸν σκοπό, γιὰ νὰ καταλάβῃ ὁ μαθητὴς ὅλον τὸν κόσμο ἐκεῖνο, πρέπει νὰ διδαχτῇ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου τῶν Ἑλλήνων, λίγη ἀρχαιολογία, ἱστορία τῆς τέχνης, γραμματολογία κτλ.

3) ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ἐν συναφείᾳ μὲ τὴν βυζαντινήν, ὥστε ὁ μαθητὴς νὰ καταλάβῃ ἐν τῇ ἐξελίξει της τὴν ἑλληνικὴ γραμματεία. Τὰ χάλια μας ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ οὐσιωδέστατο ζήτημα δὲν χρειάζονται κἄν ξεσκέπασμα.

4) Ὅσο γιὰ μερικὰ ἄλλα μαθήματα πρέπει νὰ ξεφορτώσωμε λίγο τὴν μνήμη καὶ νὰ δυναμώσωμε τὴν κρίσι· ἔτσι λ. χ. στὰ Μαθηματικὰ πρέπει νὰ περιοριστοῦν λίγο τὰ ἀτέλειωτα θεωρήματα, καὶ νὰ αὐξήσουν οἱ ἐφαρμογές. Τὸ ἴδιο καὶ στὴν Ἱστορία· νὰ περιορισθοῦν εἰς τὸ ἐλάχιστον οἱ χρονολογίες, τὰ ὀνόματα, οἱ χαρακτηρισμοὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν (αὐτὲς μάλιστα δίνουν καὶ παίρνουν στὰ ἑλληνικὰ σχοῖεῖα), καὶ οἱ ἐκτενεῖς περιγραφές.

Πρέπει νὰ περιορισθῇ λίγο καὶ τὸ ὑλικὸ τῆς Γεωγραφίας, Ἱερᾶς, κτλ· πρὸς ὄφελος τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν.

Τὶς κρίσεις περὶ Ὁμήρου, Σοφοκλέους, Περικλέους, θὰ τὶς μορφώσῃ ὁ μαθητὴς σιγὰ σιγὰ μὲ τὴν μελέτη τῆς γραμματείας καὶ τῆς ἱστορίας, καὶ εἶναι περιττὸ νὰ τοῦ τὶς σερβίρῃ ἕτοιμες ἡ Γραμματολογία καὶ ἡ Ἱστορία.

5) Πρέπει νὰ ὁρισθῇ καὶ ἕνα ὅριον ἡλικίας (κατώτατον 13 ἐτῶν) γιὰ ὅσους μπαίνουν στὸ γυμνάσιο· μόνο τὰ δικά μας γυμνάσια ξεφουρνίζουν παιδιὰ ἄγουρα γιὰ ἐπιστήμη καὶ χωρὶς νὰ χωνέψουν ὅ,τι ἔμαθαν.

6) Περιορισμὸς τῶν ὡρῶν τῆς διδασκαλίας· μάλιστα

---

3 **ΑΡΧΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ**

ΛΟΓΓΟΥ

ΔΑΦΝΗΣ ΚΑΙ ΧΛΟΗ

Μετάφραση Ἠλία Π. Βουτιερίδη

ΙΕ'. Ἡ Χλόη, ἀφοῦ πῆρε τὸ σουραῦλι καὶ τὄβαλε στὰ χείλη της, ἔπαιζεν ὅσο μποροῦσε δυνατώτερα· τὰ βοΐδια ἀκοῦν, γνωρίζουν τὸ σκοπὸ καὶ μουγκρίζοντας μὲ μιὰ ὁρμὴ πηδοῦν στὴ θάλασσα. Κ' ἐπειδὴ ὁρμητικὸ τὸ πήδημα γίνηκε ἀπὸ τόνα πλευρὸ τοῦ πλοίου κι' ἀπὸ τὸ πέσιμο τῶν βοϊδιῶν ἄνοιξε ἡ θάλασσα, ἀναποδογυρίζεται τὸ πλοῖο καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς θαλασσοταραχῆς βουλιάζει. Πέφτουν ὅλοι στὴ θάλασσα, μὰ ὄχι μὲ τὴν ἴδια ἐλπίδα τοῦ γλυτωμοῦ. Γιατὶ οἱ κουρσάροι εἶχαν κρεμάσει στὸ πλάϊ τους τὶς μαχαῖρες κ' εἶχαν φορέσει τὰ λεπιδωτὰ μισοθωράκια κι' ὡς τὴ μέση τῆς ἄντζας τὰ ποδήματα εἶχαν δέσει, ἐνῷ ὁ Δάφνης ἦταν ξυπόλυτος, γιατὶ ἔβοσκε στὸν κάμπο, καὶ μισόγυμνος, γιατὶ ἔκανε ἀκόμη ζέστη. Ἐκείνους λοιπόν, ἀφοῦ κολύμπησαν λίγο, τἄρματα τοὺς πῆγαν στὸν πάτο, ἐνῷ ὁ Δάφνης εὔκολα τὸ φόρεμά του ἔβγαζε· μὰ ἀπόστενε στὸ κολύμπι, γιατὶ προτήτερα μονάχα σὲ ποτάμια κολυμποῦσε, ἀπ' τὴν ἀνάγκη ὅμως μαθόντας τὶ πρέπει νὰ κάνει, ὅρμησε στὴ μέση τῶν βοϊδιῶν· κι' ἀφοῦ ἄρπαξε μὲ τὰ δυό του χέρια δυὸ κέρατα βοϊδιῶν σέρνονταν στὴ μέση εὔκολα καὶ χωρὶς κόπο, σὰ νὰ ὁδηγοῦσε ἀμάξι.

Κολυμπάει τὸ βόϊδι ὅσο μήτε ἄθρωπος· μονάχα ἀπὸ τὰ θαλασσοπούλια λείπεται κι' ἀκόμη κι' ἀπὸ τὰ ψάρια. Οὔτε θὰ πνιγόταν τὸ βόϊδι, ὅταν κολυμπάει, ἂν ἀπὸ τὰ δίχαλια του δὲν ἔπεφταν τὰ νύχια σὰν πολυβραχοῦν. Τὸ βεβαιώνουν αὐτὸ ὡς τὰ τώρα πολλὲς μερὲς τῆς θάλασσας, ποῦ τὶς λὲν βοϊδοπεράματα.

ΙΣΤ'. Γλυτόνει λοιπὸν μὲ τέτοιο τρόπον ὁ Δάφνης καὶ δυὸ κίντυνους ξέφυγεν ἀνόλπιστα, τοὺς κουρσάρους καὶ τὸ πνίξιμο Κι' ἅμα βγῆκε στὴ στεριὰ καὶ βρῆκεν ἐκεῖ τὴ Χλόη, ποῦ γελοῦσε κ' ἔκλαιγε μαζῆ, πέφτει στὴν ἀγκαλιά της καὶ ρωτοῦσε νὰ μάθει τί ἤθελε κ' ἔπαιζε τὸ σουραῦλι. Κι' αὐτὴ τοῦ τὰ διγιέται ὅλα· τὴν τρεχάλα της στὸν Δόρκωνα· τὸ συνήθιο τῶν βοϊδιῶν· πῶς τὴν ὁρμήνεψε νὰ παίζει τὸ σουραῦλι καὶ ὅτι πέθανε ὁ Δόρκωνας· μόνο ἀπὸ ντροπὴ γιὰ τὸ φιλὶ δὲν εἶπε. Ἀποφάσισαν λοιπὸν νὰ τιμήσουν τὸν εὐεργέτη τους· κι' ἀφοῦ πῆγαν μὲ τὸ συγγενολόϊ τους θάφτουν τὸν ἄμοιρο Δόρκωνα. Ἔρριξαν ἀπάνω του χῶμα πολύ καὶ δέντρα ἥμερα πολλὰ φύτεψαν καὶ κρέμασαν στὸν τάφο του τὰ προφαντὰ ἀπὸ τὰ σπαρτά· μὰ καὶ γάλα ἔχυσαν ἀπάνου του καὶ σταφύλια ἔζυψαν καὶ σουραύλια πολλὰ ἔσπασαν. Ἀκούστηκαν καὶ τῶν βοϊδιῶν θρηνητικὰ μουγκρίσματα καὶ κάποιες τρεχάλες ἄταχτες μαζῆ μὲ τὰ μουγκρίσματα εἶδαν· καὶ καθὼς λέγαν οἱ βοσκοὶ κ' οἱ γιδάρηδες αὐτὰ ἦταν τὸ μυρολόϊ τῶν βοϊδιῶν γιὰ τὸν πεθαμένο γελαδάρη. Κ' ὕστερα ἀπὸ τὸ θάψιμο τοῦ Δόρκωνα λούζει τὸ Δάφνη ἡ Χλόη, ἀφοῦ τὸν ἔφερε στὶς Νύμφες καὶ τὸν ἔμπασε στὸ σπήλιο. Κι' αὐτὴ τότες γιὰ πρώτη φορὰ μπροστὰ στὸ Δάφνη ἔλουσε τὸ κορμί της, τὸ λευκὸ καὶ ποῦστραφτε ἀπ' ὠμορφιὰ καὶ ποῦ δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ λουτρὸ γιὰ νὰ ὠμορφήνει. Κι' ἀφοῦ μάζεψαν ἄνθια, ὅσα ἦταν στὴν ἐποχὴ ἐκείνη, στεφάνωσαν τὰ ἀγάλματα καὶ τὸ σουραύλι τοῦ Δόρκωνα σὰν τάμα τὸ κρέμασαν στὸ βράχο.

ΙΖ'. Κ' ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ πῆγαν καὶ ξέταζαν τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα. Κ' ἐκεῖνα ὅλα κοιτοῦνταν χάμου χωρὶς νὰ βόσκουν, οὔτε νὰ βελάζουν· μὰ θαρρῶ, πῶς τὸ Δάφνη καὶ τὴ Χλόη, ποῦ εἶχαν γίνει ἄφαντοι, πεθυμοῦσαν. Ὅταν λοιπὸν τοὺς εἶδαν κι' αὐτοὶ τοὺς φώναξαν ὅπως πάντα κ' ἔπαιξαν τὸ σουραῦλι, τὰ πρό-

στὰ τελευταῖα χρόνια· ἐπειδὴ τότε πρὸ πάντων ἡ αὐτενέργεια τοῦ μαθητοῦ πρέπει νὰ εἶναι μεγαλύτερη· τέσσερες ὧρες μάθημα στὸ σχολεῖο καὶ τρεῖς ὡς τέσσερες στὸ σπίτι, εἶναι ὅ,τι χρειάζεται.

Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ προτείνῃ καὶ μερικὲς ἄλλες, ἐξ σου ἀναγκαῖες μεταρρυθμίσεις, μὰ αὐτὲς εἶναι λίγο πρόωρες στὴν κατάσταση ποῦ εἴμεθα λ. χ.

7) Τὴν αὔξησι τῶν Γυμνασιακῶν τάξεων κατὰ μία· μὰ μὲ τὰ χάλια μας, θὰ στραβώνωνται περισσότερο οἱ μαθηταί!

8) Τὴν κατάργησι τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀπὸ τὰ περισσότερα τοὐλάχιστον παρθεναγωγεῖα· μὰ καὶ αὐτὸ γιαργότερα, ὅταν ἀποκτήσωμε μεταφράσεις τῆς ἀνθρωπιᾶς· τώρα συμφέρει ἀρά γε νὰ κινήσωμε κακὸν εὖ κείμενον;

9) Τὴν κατάργησι τῶν ἐξετάσεων, οἱ ὁποῖες κόβουν τώρα κάπως καὶ ἀναχαιτίζουν τὸν δρόμο τὸν ἀκατάσκετο πρὸς τὸ Πανεπιστήμιο.

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΕ ΛΟΓΙΑ

Ποῦ εἶσουν κρυμμένο μαῦρο σύνεφο κι' ἔτσι ξάφνου πλάκωσες τὸν ξάστερο οὐρανὸ κι' ἐφούσκωσες τὴ γῆς καὶ μὲ τὰ βουρκωμένα νερά σου ἔφτιασες αὐλάκια, ποτάμια καὶ καταρράχτες γιὰ νὰ πνίξουν ἐμένα, ἐμένα τὸ φτωχὸ λουλούδι ποὺχα προβάλῃ τώρα στὴν ἄνοιξη τοῦ ἔρωτα μὲ κάποια ἐλπίδα;

Γιατὶ καὶ σὺ νιφάδα χιονισμένη ἐσκόρπισες τὴν ὀμορφιά σου καὶ σὰ νεκρολίβανο ἔστρωσες σάβανο πλατύ, βαρὺ καὶ ψυχρό, ὅμοιο σὰν χάρο, τώρα στὸ ξάνοιγμα τῆς καρδιᾶς κι' ἄσπλαχνα μοῦ τὴ σαβάνωσες τὴν πολύπαθη;

Καὶ σὺ βορριᾶ λυσσασμένε, γιατὶ τώρα στὴν ἄνοιξη τῆς ζωῆς μου, στὸ ἄνοιγμα τῶν φύλλων, στὸ εὐώδιασμα καὶ στὸ ξάνοιγμα τῶν ρόδων τώρα στὸ κελάδημα τῶν πουλιῶν νὰ ξεριζώσῃς δέντρα καὶ δεντριὰ καὶ νὰ φτιάσῃς φουρτούνα κι' ἀνεμοζάλη γιὰ νὰ πνίξῃς τὸν ἄμοιρο ναύτη ποῦ ἀμέριμνα κι' ἀξέγνιαστος ἀρμένιζε στ' ἀνοιχτό, στὸ ἥσυχο πέλαγο τῆς ζωῆς μὲ τὰ παλιὰ τῆς ἀγάπης παραμύθια;

Φτόνε καὶ ζήλια παιδιὰ τῆς μαύρης τῆς κατα-χνιασμένης μοίρας ποῦ κλώθει καὶ γνέθει μὲς τὰ βαθυὰ μεσάνυχτα τὶς χαρὲς καὶ τὶς λύπες, γιατὶ σὲ μένα τὸ φτωχὸ λουλούδι ποῦ ζητοῦσα λίγη δροσιὰ καὶ μιὰν ἀχτίδα θερμὴ τοῦ ἥλιου γιὰ νὰ ἡλιαστῶ καὶ ζήσω μοῦ ρίξατε μέσα, βαθυὰ ὁλόβαθα στὴν καρδιὰ τὸ φαρμάκι σας τὸ θανατικὸ καὶ μὲ κάψατε μιὰ γιὰ πάντα;

Ψεύτρα ἐλπίδα ποῦ μὲ χάϊδεβες καὶ μὲ ἀποκοιμοῦσες μὲ ὀνειρεμένα ὀνείρατα, μὲ τραγούδια παλιὰ τῆς ἀγάπης, καὶ μ' ἔσερνες σὲ κόσμους ἀπάτητους καὶ παρθενικοὺς ποῦ μόνο ἄστρα λάμπανε καὶ ἀγγέλοι ψάλλανε, γιατὶ ἔτσι σκληρὰ νὰ πλερώσω τὸ γλυκὸ χάϊδεμά σου τὸ ἔρμο καὶ φτωχὸ λουλούδι ποῦ μιὰν ἀχτίδα τοῦ ἥλιου πρόσμενα καὶ τὴ δροσιὰ τῆς αὐγούλας γιὰ νὰ πάρω πνοή;

Ἄχ! Τὸ σύγνεφο ἔφτιασε τὰ ποτάμια.

Ὁ ἀγέρας ἔρριξε τὰ δέντρα. Ἡ παγωνιὰ ἔκαψε τὰ λουλούδια. Ἡ τύχη ἔφτιασε τὸν πόνο. Ἡ ψεύτρα ἐλπίδα ἔκαψε κι' ἐμάρανε τὸ γέλιο. Σεισμὲ τί εἶσουν κι' ἐμούγκρισες κ' ἐρήμαξες τὰ πάντα ὅλα καὶ γέμισες σιάδι τὴ γῆς μὲ χαλάσματα;

Ἄφησες καὶ γιὰ μένα κάτι στὸ ἀθάνατο ξεψύχισμά σου; Ἐσκέφτηκες τὰ πάθια καὶ τὰ βάσανά μου;

Ἄχ! Ναί, ναί, κάτι ἄφηκες καὶ γιὰ μένα σὰν σκιάχτρο, σὰν φάντασμα. Ἄφηκες τὴν Ἀθανασία.

Τὴν Ἀθανασία! Ὦ τὸ φρικτὸ ὄνειρο. . . . Ναὶ τὴν ἐνθύμηση γιὰ νὰνε σ' ἐμένα τὸ θλιβερὸ τραγούδι, τὸ ψυχρὸ σὰν πέτρα τάφου τραγούδι, μιᾶς ἀγγελικῆς ἀγάπης π' ἔφυγε μὲ μιὰ πνοὴ θανάτου.

Κέρκυρα, 1901.

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΡΗΤΑ

Ἀφοῦ καταφρονοῦν οἱ Ἕλληνες τὴ γλῶσσα τους, τὰ ἔθιμά τους, κάθε τους πατροπαράδοτο, εἶναι φυσικὸ νὰ μὴν καταδέχουνται μήτε τὴν καταγωγή τους. Ἔτσι τώρα ὕστερα παρατηροῦμε πολλοὺς δικούς μας ἢ καλύτερα ἀπάνου κάτου ὅλους ὅσοι ἢ κάπως πλούτισαν ἢ κουτσομάθανε μερικοὺς φραγκισμοὺς—τοὺς παρατηροῦμε νὰ κομαρώνουν πῶς εἶναι Ἰταλικῆς τάχα ἀρχῆς ἢ γαλλικῆς ἢ ἄλλης ξένης, κι' ὄχι καταγωγῆς ἀπὸ τὰ πρόστυχα ἐκεῖνα καὶ τσαρουχωμένα παλικάρια ποὺ πολέμησαν τὸν Τοῦρκο. Μιὰ μέρα, ἂν ἔχω καιρό, θὰ δώσω ἕναν περίεργο κατάλογο ἀρχινῶντας, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχει παράπονο, ἀπὸ τὴ δική μου κοσμοξάκουστη φαμίλια τῶν Τεφκρίκηδων. Ἕνα παραδειγμα ὅμως δὲ βαστῶ, πρέπει νὰ σᾶς δώσω καὶ τώρα. Γιατὶ ὁ μεγάλος μας, ἀκούω, ἀντιπρόσωπος στὸ Παρίσι, ποὺ τόσο ὡς τώρα ὠφέλησε τὸ ἔθνος διαλέγοντας κωμωδοὺς καὶ μπαλέτα, ἀνακάλυψε πῶς Ντεληγιάννης δὲ θὰ πεῖ Τρελογιάννης, ὄνομα ταιριασμένο μὲ κάθε κάμωμα τους φαμελικό, παρὰ πῶς εἶναι τάχα χυδαϊσμὸς τοῦ Γαλλικοῦ de Lyanne (πρόσεξε μὴν τὸ γράψεις Delyanne). Τὰ κεραμίδια φαίνεται εἶναι γερὰ στερεωμένα, ἀφοῦ βαστοῦνε καὶ δὲν ἔπεσαν ὡς τώρα ἀπάνου του βροχή. Τέτια παραδείγματα ἐπίσης νόστιμα ἐλπίζω νὰ σᾶς δώσω κι' ἄλλα, ὅπως εἶπα, μιὰ μέρα. Γιὰ τὴν ὥρα, θέλοντας κι' ἐγὼ νὰ φανῶ κἄπως χρήσιμος στὴν καινούργια μας ἐθνικὴ ἀνάγκη δίνω μιὰ πρώτη συλλογὴ ρητῶν κατάλληλων γιὰ ἑλληνοφράγκικα οἰκόσημα.

Τοῦ Μιστριώτη. Qualis facies talis anima.

Τοῦ Καδσιδάκεως. Fortiter calumniari; Semper aliquit manet.

Τοῦ Δροσίνη. Ubi bene, ibi patria.

Τοῦ Βικέλα. In medio tutissimus ibis.

Τοῦ Πώπ. Ecce ridiculus musculus.

Τοῦ Πανεπιστήμιου. Caput cucuvajae, mores asinorum

Τοῦ Κακλαμάνου. Fratribus catholicis fave; deleco ationes sequntur.

Τοῦ Θών. Per cusinas ad astra grandesque eruces itur.

Τῆς Βουλῆς. Rudis Indigestaque moles.

Τοῦ Ντεληγιάννη. Ultimus inter pares.

κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

ΑΙ ΓΡΑΦΟΥΣΑΙ

Μ' ἐνδιαφέρον παρακολουθῶ ὅσα γράφουν δυὸ δεσποινίδες (θάλεγα δυὸ «Ἀθηνιωτοποῦλες», ἂν δὲν ἔτρεμα νὰ μεταχειρισθῶ τὸ πρόστυχο μὰ κ' ἐθνικώτατον αὐτὸ ἐπίθετο) ἡ μιὰ στοὺς «Καιροὺς» ἀπὸ καιρό, κ' ἡ ἄλλη στὸ «Σκρίπ», τώρα λίγες ἑβδομάδες. Σᾶς εἶπα πῶς: παρακολουθῶ Δὲν σᾶς εἶπα καὶ πῶς: ἐνθουσιάζομαι μὲ ὅσα γράφουν—κι' ἅμα ἀκούσετε τὸ γιατί, ἐλπίζω πῶς δὲν θἀποδώσετε τοῦτο σ' ἐπαγγελματικὴν ἀντιζηλίαν.

βκτα, ἀφοῦ σηκώθηκαν, ἔβοσκαν καὶ τὰ γίδια πηδοῦσαν βελάζοντας, σὰ νὰ χαίρουνταν γιὰ τὸ γλυτωμὸ τοῦ ἀγαπημένου της γιδάρη. Ὁ Δάφνης ὅμως δὲ μποροῦσε νὰ κάνει τὴν καρδιά του νὰ χαρεῖ· ἅμα εἶδε τὴ Χλόη γυμνὴ καὶ τὴν κρυμμένη ὡς τότες ὠμορφιά της νὰ φανερωθεῖ, πονοῦσε ἡ καρδιά του σὰν νὰ τὴν ἔτρωγαν φαρμάκια. Κ' ἡ ἀναπνοιά του ἀκόμη πότε ἔβγαινε γλήγορα, σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσε κανένας κ' ἔτρεχε, καὶ πότε τοῦ πιάνονταν, σὰ νὰ τοῦ εἶχε φύγει στὶς προτητερινὲς τρεχάλες. Θαρροῦσε, πῶς τὸ λουτρὸ ἦταν πιὸ φοβερὸ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Νόμιζε πῶς ἡ ψυχή του ἔμενε πάντα κοντὰ στοὺς κουρσάρους, γιατὶ ἦταν χωριατόπουλο καὶ δὲν ἤξερεν ἀκόμη τὸ κούρσεμα τῆς ἀγάπης.

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Καὶ μὲς στὴν καρδιὰ τοῦ χυνόπωρου κι' ὅταν ἔβιαζε ὁ τρύγος, ὅλοι στὴν ἐξοχὴ βρίσκουνταν σὲ δουλιά· ἕνας τὰ πατητήρια διόρθονε· ἄλλος τὰ βαγένια καθάριζε, κι' ἄλλος κοφίνια ἔπλεκε· ἕνας ἀκόνιζε τὴ φαλτσέτα γιὰ νὰ κόβει τὰ σταφύλια, ἄλλος νοιάζονταν γιὰ πέτρα, ποῦ νὰ μπορεῖ νὰ λιώσει τὰ τσίπουρα τῶν σταφυλιῶν, κι' ἄλλος γιὰ λυγαριὰ ξερὴ στουμπανισμένη, γιὰ νὰ κουβαλάει τὸ μοῦστο τὴ νύχτα μὲ φῶς. Κι' ὁ Δάφνης κ' ἡ Χλόη, ἀφοῦ παραμέλησαν τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια, βοηθοῦσαν κι' αὐτοί. Ἐκεῖνος κουβαλοῦσε μὲ τὰ κοφίνια σταφύλια καὶ τὰ πατοῦσε ρίχνοντάς τα στὰ πατητήρια κ' ἔφερνε τὸ κρασὶ στὰ βαγένια· ἐκείνη ἑτοίμαζε φαὶ γιὰ τοὺς τρυγητάδες καὶ τοὺς κερνοῦσε παλιὸ κρασὶ κι' ἀπὸ τὰ κλήματα τὰ πιὸ χαμηλὰ τρυγοῦσε· γιατὶ στὴ Λέσβο ὅλα τὰ κλήματα ἦταν χαμηλὰ κι' ὄχι στηλωμένα, οὔτε οἱ δράνες κ' οἱ κληματόβεργες ἁπλόνουνταν χάμου στὴ γῆ καὶ σὰν κισσοὶ σέρνουνταν· καὶ μποροῦσε νὰ φτάσει τὸ σταφύλι καὶ παιδί, ποῦ μόλις εἶχαν λυθεῖ τὰ χέρια του ἀπὸ τὰ σπάργανα.

Β'. Καὶ καθὼς ἦταν συνήθιο στὴ γιορτὴ τοῦ Διόνυσου καὶ στὸ γίνωμα τοῦ κρασιοῦ, ἀπὸ τὰ κοντινὰ χτήματα εἶχαν φωνάξει γιὰ νὰ βοηθήσουν γυναῖκες, ποῦ ἔρριχναν τὰ μάτια τους ἀπάνου στὸ Δάφνη καὶ τὸν παινοῦσαν, πῶς μοιαζει μὲ τὸ Διόνυσο στὴν ὠμορφιά· καὶ κάποια ἀπὸ τὶς πιὸ τρελλὲς τόνε φίλησε κι' ὅλας κ' ἔκανε τὸ Δάφνη νὰ ρεθιστεῖ, καὶ τὴ Χλόη νὰ λυπηθεῖ. Μὰ κ' οἱ πατηταδες ἔβγαναν διάφορες φωνὲς γιὰ τὴ Χλόη καὶ σὰν σάτυροι, ποὔβλεπαν καμιὰ βάκχα, πιὸ φρενιασμένα πηδοῦσαν καὶ παρακαλοῦσαν νὰ γίνουν κοπάδι κ' ἐκείνη νὰ τοὺς βόσκει. Κ' ἔτσι ἐκείνη πάλε εὐχαριστιόταν κι' ὁ Δάφνης λυπόταν· μὰ παρακαλοῦσαν γλήγορα νὰ τελειώσει ὁ τρύγος καὶ νὰ γυρίσουν στοὺς ἀγαπημένους τους τόπους κι' ἀντὶς τὶς ἄγριες φωνὲς ν' ἀκοῦν τὸ σουραῦλι ἢ τὰ κοπάδια τους νὰ βελάζουν. Κι' ὅταν πέρασαν λίγες μέρες, τ' ἀμπέλια εἶχαν τρυγηθεῖ κι' ὁ μοῦστος ἦταν στὰ πιθάρια· κ' ἐπειδὴ δὲ χρειάζουνταν πιὰ πολλὰ χέρια, ἔφερναν τὰ κοπάδια στὸν κάμπο· κι' ὅλο χαρὰ τὶς Νύμφες προσκυνοῦσαν, φέρνοντας στὴ χάρη τους σταφύλια ἀπάνου στὶς κληματόβεργες, σὰ χαρίσματα ἀπὸ τὸν τρύγο. Μὰ καὶ προτήτερα ποτὲς δὲν τὶς προσπέρασαν χωρὶς νὰ τὶς νοιαστοῦν, παρὰ πάντα κι' ὅταν ἔβγαιναν στὴ βοσκή, κάθουνταν σιμά τους, κι' ὅταν γύριζαν τὶς προσκυνοῦσαν· κι' ὅλο κάτι ἔφερναν ἢ λουλοῦδι ἢ πωρικό, ἢ κλαρὶ χλωρό, ἢ ἔχυναν γάλα· γι' αὐτὰ ὅμως ἀνταμοίφτηκαν ὕστερις ἀπὸ τὶς θεές. Καὶ τότες σὰν τὰ σκυλιά, καθὼς λέν, ἅμα τὰ λύσουν, πηδοῦσαν, ἔπαιζαν τὸ σουραῦλι, τραγουδοῦσαν στοὺς τράγους καὶ μὲ τὰ πρόβατα πάλευαν.

Γ'. Κ' ἐκεῖ ποῦ διασκέδαζαν τοὺς ἔρχεται ἄξαφνα γέρος, ποῦ φοροῦσε φλοκάτα καὶ ποδίνες κ' εἶχε ταγάρι κρεμασμένο στὸ πλάϊ του· κ' ἦταν τὸ ταγάρι του παλιό.

(ἀκολουθεῖ)

Ἡ συνάδελφος τῶν «Καιρῶν» δασκαλίζει ἀπαισίως, καὶ στὴν γλῶσσα, συνεπῶς καὶ στὶς ἰδέες. Ἀναπόσπαστα τὰ δυὸ αὐτά. Ἀδελφωμένα. Ὁ δασκαλισμὸς στὴ γλῶσσα, ἔχει ὡς ἀπαραίτητο παρακολούθημα τὸ δασκαλισμὸ στὶς ἰδέες. Ποιό γεννάει τἄλλο, δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ εἰξεύρω. Ὅπως τὸ ζήτημα τοῦ αὐγοῦ καὶ τῆς κόττας, ἔτσι κι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, γιὰ μένα τοὐλάχιστον, θὰ μένῃ ἄλυτον. Ἀρκεῖ ὅτι συνυπάρχοτν κι' ἀρκεῖ ὅτι σὰν πῆς τὸ ἕνα, θὰ φαντασθῆς ἀμέσως καὶ τὸ ἄλλο, τὸ δίδυμο ἀδελφάκι του.

Αὐτὰ γιὰ τὴν συνάδελφον τῶν «Καιρῶν». Ἔρχεται τώρα ἡ συνάδελφος τοῦ «Σκρίπ», κάπως ἐλευθεριωτέρα καὶ στὴν γλῶσσαν καὶ στὶς ἰδέες συνεπῶς. Μὰ κι' αὐτὴ—ὅσο κι' ἂν μ' εὐχαριστεῖ περισσότερον ἀπὸ τὴν πρώτη, ἀφοῦ τέλος πάντων μεταχειρίζεται μια γλῶσσα τῆς ἀνθρωπιᾶς—λίγα, πολὺ λίγα πράγματα κατώρθωσε νὰ μᾶς εἰπῇ, ἂν καὶ μὲ τὴν ὁρμὴν ποῦ ἄρχισε μᾶς ἔδειχνε πῶς εἶχε νὰ μᾶς εἰπῇ πολὺ περισσότερα.

*
* *

Δὲν θὰ μὲ παρεξηγήσετε ἂν σᾶς εἰπῶ πῶς κ' οἱ δυὸ δεσποινίδες ἔδειξαν μ' ἐκεῖνα ποῦ ἐδημοσίευσαν ἕως τώρα πῶς δὲν κατώρθωσαν – ἢ δὲν ἐφρόντισαν νὰ τὸ κατορθώσουν—νὰ πιρακάμψουν τὸν φοβερὸν σκόπελον τῆς γυναικείας ἐπιπολαιότητος—καὶ νομίζω περιττὸν νὰ ὁμολογήσω πῶς δὲν ἔχω κανένα δικαίωμα νὰ ὑπερηφανεύωμαι κι' ἐγὼ γιὰ παρόμοιο κατόρθωμα.

Ἡ ἐπιπολαιότης εἶναι τὸ χαρακτηριστικώτερον σημάδι τοῦ φύλου μας Εἰς ὅλα μας ἐπιπόλαιαι, κι' ὅταν παίζομεν κι' ὅταν σοβαρευώμεθα. Ἀκόμη κι' ὅταν πιάνωμεν τὴν πέννα νὰ γράψωμεν καὶ νὰ ὑπογράψωμεν μάλιστα—κυρίως για να ὑπογρίψωμεν—ἐκεῖνα ποῦ θα δημοσιευθοῦν καὶ θα μᾶς ἀνοίξουν τῆς ρεκλάμας τὴν χρυσόπορταν.

Τὸ θεωρεῖτε μικρὸν αὐτό; Να σᾶς θαυμάζουν οἱ κομψευόμενοι ὄχι μόνον για τα ὡραῖα μάτια σας, ἢ για τὶς ὡραῖες τουαλέττες σας, ἀλλα καὶ για τα ὡραῖα ἄρθρα σας; Μια τουαλέττα κι' αὐτά, μια κτυπητὴ τουαλέττα, ποῦ ἔχει μάλιστα καὶ τὸ πλεονέκτημα να μὴν ἀσχημίζει μὲ τῆς μοδίστρας ἢ τῆς καπελοῦς τὸν λογαριασμόν.

*
* *

Θέλω να εἰπῶ πῶς δὲν πειράζει ἂν γράφῃ ποῦ καὶ ποῦ καὶ καμμιὰ ἀπὸ μᾶς, ἔστω καὶ γιὰ λοῦσο, μὰ νὰ γράφῃ πράγματα εὔκολα, ἐλαφρά, γυναικήσια ποῦ να κρύβουν, ἀντὶ να ξεσκεπάξουν τὴν ἐπιπολαιότητά μας.

Ἡ συνάδελφος τῶν «Καιρῶν» μ' ἔκαμε τόσες φορὲς ἕως τώρα νὰ τρομάξω μὲ τοὺς βαρεῖς, τοὺς ποζάτους, τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς, να τοὺς εἰπῇ κανείς, τίτλους της, κάτω τῶν ὁποίων, περιείχοντο ὅ,τι καὶ μέσα στῆς πομφόλυγος τὸ σαπουναδένιο περικάλυμμα. Ἡ δὲ συνάδελφος τοῦ «Σκρὶπ» ἁρπαξε ἕνα μεγάλο ζήτημα—τὸ ζήτημα τῆς μορφώσεως τῶν κοριτσιῶν μας—καὶ τὄκαμε μὲ τὸ χορτωμένο ψαλιδάκι της κουρελάκια κουρελάκια, κατάλληλα μόνο ἂν παίζῃ ἀκόμη μὲ τὶς κοῦκλές της—για κουκλόπανα.

Ἂν ἔγραφαν ποιηματάκια, διηγηματάκια, χρονογραφηματάκια, ἐντυπωσοῦλες τῆς ζωῆς, κι' οἱ δυό τους, ἂν ἐγράφαμε ἐπὶ τέλους ὅλες αἱ γράφουσαι «Ἑλληνίδες» τέτοια πράγματα, πόσο πιὸ μεγάλη φιγούρα θα ἐκάμναμε καὶ πόσο πιὸ περισσότερο θα μᾶς ἐδιάβαζαν!

Ἐνῷ τώρα;.... Ἀφῆστέ με! Ἔρχονται στιγμὲς ποῦ λυποῦμαι τὸν χῶρο τοῦ «Νουμᾶ» καὶ πεισματόνω μαζί του γιατὶ δέχεται να μοῦ δημοσιεύῃ ὅσα τοῦ στέλνω, ὅσο καὶ να μὴ λένε τὶς περισσότερες φορὲς τίποτα.

Ἐπὶ τέλους, να γράφῃ καμμιὰ μας ὅπως ἡ κ. Παρρέν! Μὰ σταθῆτε! Ἡ κ. Παρρὲν δὲν εἶναι γράφουσα. Εἶναι «γράφων Ἑλληνὶς» καὶ ὅσοι ἔχετε παρακολουθήσει τὰ ἄρθρα της θὰ μοῦ δικαιολογήσετε αὐτὴν μου τὴν ἀσυνταξίαν.

Η ΑΡΟΔΑΦΝΟΥΣΑ

Ο „ΝΟΥΜΑΣ"
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ:
Γιὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ χρ. 10
10 λεπτὰ τὸ κάθε φύλλο λεπτὰ 10

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὀφθαλμιατρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπωλεῖο Σαρρῆ (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) καὶ στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐλευθερουδάκη, Μπὲκ καὶ «Ἑστίας» Γ. Κολάρου.

Ἡ συνδρομή του πληρόνεται μπροστὰ κ' εἶναι γιὰ ἕνα χρόνο πάντοτε.

ΕΒΓΗΚΑΝ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

„ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ"

ΤΟΜΟΣ Β'.

Πουλιοῦνται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας δρ. 5

Οἱ δυὸ τόμοι μαζὶ δραχ. 6.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ο

λοιπὸ Διδασκαλεῖο καλλιμάρμαρο. Ποιὸς τὴ χάρι μας! Ἀκαδημία ἔχουμε, ἂς εἶναι καὶ κλειστή. Τὸ Πανεπιστήμιο, δόξα νἄχῃ ὁ Μεγαλοδύναμος, καὶ γερὸ εἶναι καὶ γερὰ δουλεύει. Μονάχα Διδασκαλεῖο μᾶς ἔλειπε γιὰ νὰ τἄχουμε ὅλα. Εὐτυχῶς βρέθηκε καὶ γι' αὐτὸ ὁ γενναῖος χορηγός, κ' ἔτσι ἡ δουλειά μας πάει πρίμα. Δὲν θὰ μπορῇ πιὰ κανένας νὰ μᾶς κατηγορήσῃ ποῦ δὲν φροντίζουμε γιὰ τὴν ἐκπαίδευσι, ἀφοῦ τόσα παλάτια χτίζουμε γι' αὐτήν.

Κ' εὐτυχῶς δὲν περιοριζόμεθα στὸ χτίσιμο μονάχα. Βγάζουμε καὶ λόγους γιὰ τὴν ἐκπαίδευσί μας. Καὶ πρέπει νἆναι κανένας πολὺ μοχθηρὸς γιὰ νἀρνηθῇ πῶς δὲν τἆπε ὡραῖα καὶ κοινοβουλευτικώτατα ὁ κ. Στάης, ὅταν ἀνα-

3) ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

ΨΥΧΑΡΗ

ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ

(συνέχεια)

Ἐγὼ ποτέ μου μήτε προσπάθησα κἄνε νὰ σκεπάσω μπρὸς στὸν κόσμο τὰ λάθια μας ἢ τὰ ἐλαττώματά μας. Ἁπλὸ τὸ σύστημά μου, καθὼς βλέπετε, μὰ μοῦ χρησίμεψε πολύ. Πῶς θέλετε ἀλλιῶς νὰ μᾶς πιστέψουνε, σὰ μιλοῦμε γιὰ τὰ προτερήματά μας, σὰ διαφεντέβουμε τὴν Ἑλλάδα; Μὰ πῶς θέλετε κ' ἴδιοι μας, ἅμα καφκιούμαστε γιὰ τὴ λαμπρή μας τὴν ὑγεία, μιὰ μέρα νὰ γιατρεφτοῦμε; Ἀγκαλά, ἡ ἀρρώστια ἡ δική μας εἶναι ἀρρώστια τὸ κάτω κάτω ποῦ γιατρὸ δὲ χρειάζεται. Ὁ γιατρὸς της τοὐλάχιστο δὲν εἶναι στὸ χέρι μας· ὁ γιατρός της εἶναι ὁ καιρός. Σήμερα βρισκόμαστε σὲ μιὰν ἐποχὴ τῆς ζωῆς μας, ἐννοῶ τῆς ἐθνικῆς μας τῆς ζωῆς, ποῦ μπορεῖ νὰ τὴν ποῦμε μισὴ ἐποχή, ἐποχὴ διαβατάρικη, ἐποχὴ τῆς μεταβολῆς. Ἀπὸ τὸ ἕνα σημεῖο πηγαίνουμε στὸ ἄλλο, ἀπὸ τὸν ἕναν ὄχτο στὸν ἀντικρυνόνε, ἀπὸ τὸν ἕνα κόσμο σὲ κόσμο καινούριο. Μεταβαίνουμε. Ἴσως μάλιστα περνοῦμε, κυριολεχτικὰ καὶ δίχως τόσες εἰκόνες, ἀπὸ τὸν ἕναν τόπο στὸν ἄλλονε, δηλαδὴ μ' ἕνα λόγο ἀπὸ τὴν Πόλη στὴν Ἀθήνα. Κι ἀφτὸ θέλησα νὰ δείξω στὰ Δυὸ Ἀδέρφια. Τὴν Πόλη δὲν ταιριάζει νὰ τὴν ξεχνοῦμε, μήτε νὰ ξεχνοῦμε τοὺς Πολῖτες. Πολῖτες εἴτανε οἱ πρῶτοι Ἀθηναῖοι, κ' ἡ Ἀθήνα βγῆκε ἀπὸ τὴν Πόλη. Τὸ κέντρο τὸ ἐπαναστατικό, ἡ ὁδηγήτρα Ἰδέα στάθηκε ἡ Πόλη μας ἡ μεγάλη. Ἀπὸ τὰ σπλάχνα της μᾶς ἔβγαλε ὅλους. Ὁ ἐθνισμὸς κ' ἡ θρησκεία βαστοῦνε ἀπὸ 'κεῖ. Ἐκεῖ κρεμάστηκε ὁ Πατριάρχης, σὰ νἄθελαν οἱ Τοῦρκοι, μὲ τὸν Πατριάρχη μαζί, νὰ κρεμάσουνε στὸ Φαναρι καὶ τὸν ἐθνισμό μας τὸν ἴδιο.

Τὸ πιὸ περίεργο εἶναι ποῦ κι ὁ πρῶτος μας ὁ πολιτισμὸς μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὴν Πόλη, μὲ τοὺς πρώτους Ἀθηναίους ποῦ σᾶς ἔλεγα, μ' ἕνα Μαυροκορδάτο, λόγου χάρη, κατόπι καὶ μὲ τόσους πλούσιους, ἀναθρεμμένους στὴν Πόλη, ἐπειδὴς ἀναθροφὴ ἔπαιρνε τοτες ὁ κόσμος στὴν Πόλη μονάχα. Οἱ Πολῖτες εἴτανε οἱ γραμματισμένοι, ὁ καλλιεργημένος ὁ Ρωμιὸς εἴτανε Πολίτης. Πολίτης κι ὁ πλούσιος ὁ Ρωμιός. Ἔδειξα στὸ βιβλίο μου τέτοιους ἕνα δυό. Μερικοὺς μάλιστα τοὺς γνώρισα, ὅταν εἴμουνα παιδί, στὸ πατρικό μας τὸ σπίτι, γιατὶ ἐγὼ ποῦ σᾶς τὰ λέω εἶμαι Πολίτης ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά, Πολίτης τοῦ παλαιϊκοῦ καιροῦ. Φαναριώτισσα εἴτανε καὶ τῆς γιαγιᾶς μου ἡ μητέρα. Οἱ περισσότεροι πλούσιοι· τοὺς πλούσιους ὡς τόσο, καὶ θὰ τὸ θυμᾶστε ἀπὸ κάμποσες ὁμιλίες μας στὸ Ῥοσμαπαμόνι, δὲν τοὺς ἀγαπῶ διόλου· μοῦ κάθουνται μάλιστα καὶ στὸ στομάχι. Θὰ τοὺς συνοριστῶ, σὰν ἀρχίσουνε νὰ δουλέβουνε γιὰ τὴν Ἰδέα, δηλαδὴ σὰν τὴν καταλάβουνε. Ὡς τότες, ἂς πὰ νὰ βκφτιζουνε οἱ Ἀθηναῖοι μὲ τῶν πλούσιων τὰ ὀνόματα ὅλα τὰ δημόσια τὰ χτίρια, τὰ σκολειά, τὶς Ἀκαδημίες, ἂς πὰ νὰ τοὺς στήνουνε ἀγάλματα κι ἀντριάντες· τὄνομα κ' ἡ μνήμη τοῦ πλουσιώτερου θὰ λογαριάζῃ στὸ μέλλο πολὺ πιὸ λίγο ἀπὸ τὄνομα τοῦ πιὸ παρακατιανοῦ ποιητῆ, ποῦ ἔγραψε ἂς εἶναι κ' ἕνα στίχο ἐθνικό.

Μὰ δὲ μοῦ ἀρέσει κι ὁ πολιτισμὸς, ὅπως τὸν ξέρει ὁ πλούσιος. Μᾶς ἑτοίμασε ἄλλη σκλαβιὰ μὲ τὸν παρᾶ του. Ὁ νοῦς πρέπει στὴν Ἑλλάδα νὰ βασιλέβῃ, ἀφοῦ εἶναι τόπος ποῦ τονὲ γέννησε ὁ νοῦς, ποῦ ὁ

μόρφωνε μὲ τὰ λόγια τὰ τετράπαχα τὴν παιδεία μας στὴν περίφημη · τελετὴ τοῦ θεμελιώματος.

Ὁ ἐργολάβος, λένε, ἔσφαξε κ' ἕνα κόκορα κ' ἔβαψε μὲ τὸ αἷμα του τὰ θεμέλια τοῦ Διδασκαλείου γιὰ νἆναι τὸ χτίριο στερεὸ καὶ καλοροίζικο Καλὰ κι' ἅγια ὅλ' αὐτά. Κάποιο ὅ μως χορατατζῆς εἶπε πῶς μποροῦσε ὁ κόκορας νἀντικατασταθῇ ἀξιόλογα μὲ κανένα Μιστριώτη. Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο, θαρρεῦμε. Γιατὶ ἂν σφαζότανε ἀντὶ τοῦ κόκορα ὁ σχολαστικισμός, κι' ἂν βαφόντουσαν μὲ τὸ αἷμα του τὰ θεμέλια, τὸ χτίριο θὰ γινοτανε στερεώτερο καὶ θὰ μποροῦσε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁρμητήριο τῶν ἀναμορφωτῶν ποῦ θὰ γκρεμίσουν τὴ γελοία πρόληψι καὶ θὰ μορφώσουν ἀνθρωπινώτερα κ' Ἑλληνικώτερα μιὰ καινούργια γεννεά.

Οὔτε τὰ χτίρια μᾶς λείπουν, οὔτε οἱ λόγοι οἱ Ὑπουργικοί. Ἀπὸ τέτοια, ἄλλο τίποτε Ἐκεῖνο ποῦ μᾶς λείπει εἶναι τὸ μυαλό, καὶ χίλιοι Μαρασλῆδες κι' ἂν ξοδεύσουν τὰ πλούτη τους, δὲν μποροῦν δυστυχῶς νὰ τἀγοράσουν καὶ νὰ μᾶς τὸ δώσουν. Ἂν τὄχαμε τἀναθεματισμένο αὐτό, θὰ μπορούσαμε νὰ βγάλουμε δασκάλους καλοὺς κι' ἀπὸ ἀχεριῶνες μέσα.

ΔΕΝ ΑΞΙΖΕΙ

δὰ νὰ τὰ παίρνουμε κι' ὅλα τὰ πράματα ἔτσι μὲ χωρατὰ καὶ μὲ κορορδίες! Χρειάζεται ποῦ καὶ ποῦ καὶ λίγο σοβαρό, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται γιὰ ὑποθέσεις πατριωτικὲς ποὺ ἀστεία δὲν σηκώνουν! Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μα κι' ἂν δὲν τὴν παραδεχτῆτε, λίγο μᾶς νοιάζει.

Ὁρίστε! Βρέθηκαν ἄνθρωποι ποῦ ἐτόλμησαν νὰ σατυρίσουν τὴν δρᾶσι τοῦ κ. Καζάζη καὶ νὰ ποῦν πῶς εἶναι λίγο θεατρική, ἀφοῦ μάλιστα ὁ ἴδιος ὁ κ. Καζάζης δέχτηκε νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴν Μακεδονία μέσα στὸ ἴδιο θέατρο ποῦ παράστησε κι' ὁ κ. Καραβίας τὴν «Μακεδονία» του. Καὶ νὰ ποῦν ἀκόμα πῶς μὲ τὰ τσιμπούσια καὶ μὲ τὰ εἰκονογραφημένα ταχυδρομικὰ δελτάρια—κ' ἐννοοῦν μ' αὐτά, τὸ τιμητικὸ γεῦμα καὶ τὰ δελτάρια ποῦ κυκλοφοροῦν μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ κ. Καζάζη—μποροῦν νὰ ἐξοντωθοῦν οἱ Βούλγαροι, μὰ ἀπὸ τὰ γέλια ποῦ τοὺς προξενοῦμε.

Δὲν εἶναι κουβέντες αὐτὲς νὰ λέγουνται καὶ καλὰ θὰ κάνουν οἱ κ.κ. Χορατατζῆδες νἀφίσουν τὰ χωρατὰ καὶ τὶς εἰρωνεῖες τους καὶ νὰ τρέξουν σιμὰ στὸν κ. Καζάζη γιὰ νὰ τὸν βοηθήσουν στὸν ἐθνικὸ ἀγῶνα του, ὅσο κι' ἂν διεξάγεται στὸ παρὸν μονάχα μὲ λόγια καὶ μὲ τσιμπούσια.

ΤΟ „ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟ

γράμμα» τοῦ κ. Ψυχάρη ποῦ τελειώνει σήμερα, ἐσχολιάσθηκε κάπως παράξενα ἀπὸ τὴν «Ἑστία» τῆς περασμένης Δευτέρας. Εἶναι εἰρωνικό, λέει ἀπάνου κάτου ἡ «Ἑστία», καὶ «δὲν ἔπρεπε ποτὲ ὁ κ. Ψυχάρης νὰ εἰρωνευθῇ κυρίαν, ἔστω καὶ ἂν ὁ σύζυγός της δὲν ἐφάνη συνεπὴς πρὸς οἱασδήποτε ἀξιώσεις, ἃς θὰ εἶχε τυχὸν ὁ μετερχόμενος τὴν εἰρωνίαν ὡς ὅπλον ἐκδικήσεως».

Πολὺ τραγικὰ τὰ παίρνει τὰ πράματα, παρὰ τὴν συνήθεια της, ἡ ἀγαπητή μας «Ἑστία». Ὁ κ. Ψυχάρης οὔτε τὴν κ. Ἐπισκοποπούλου εἰρωνεύεται στὸ γράμμα του, οὔτε τὸν κύριον ζητάει νὰ ἐκδικηθῇ. Στὴν κυρίαν ἀπευθύνεται μὲ μεγάλο σεβασμὸ καὶ μὲ μεγάλη ἀβρότητα. Μὰ κι' ὁ κ. Ἐπισκοπόπουλος δὲν θἄμεινε καθόλου δυσκρεστημένος ἀπ' αὐτό, ὅσο κι' ἂν τοῦ τὰ ψέλνει κάπου κάπου—ἀπαλὰ ὅμως κι' εὐγενικώτατα πάντοτε—γιὰ τὴν ψύχωσι ποῦχει νὰ θαυμάζῃ τὰ ξένα καὶ νὰ μιλάῃ μονάχα γι' αὐτά.

Ἔχει ἀκόμα ἄδικο ἡ «Ἑστία» ποῦ λέει πῶς ὁ «Νουμᾶς» δὲν ἔπρεπε «νὰ δεχθῇ πρὸς δημοσίευσιν τὸ γράμμα». Τέτοια ἀσέβεια δὲν θὰ τὴν ἔκανε ποτὲ ὁ «Νουμᾶς», νἀπορρίψῃ δηλ. ἄρθρο μὲ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ κ. Ψυχάρη ἢ μὲ ὅποια ἄλλη γνωστὴ ὑπογραφή, ὅσο κι' ἂν δὲν συμφωνοῦσε μὲ τὶς ἰδέες τοῦ ἀρθρογράφου, ὅσο κι' ἂν τὸ ἄρθρο δὲν εἶχε τὴν ἀξία καὶ τὴν βαρύτητα ποῦ ἔχει τὸ «ἀφιερωτικὸ γράμμα» τοῦ κ. Ψυχάρη.

Δὲν βλέπουμε νὰ ὑπάρχῃ κανένας λόγος γιὰ νἀπαντήσουμε πλατύτερα στὴν ἀδικωτάτη κατηγόρια τῆς «Ἑστίας». Τὴν πληροφορούμε μονάχα πῶς ὅσα τῆς εἶπαν γιὰ τὴ «Κριτικὴ» εἶναι ψέματα χονδροειδέστατα γιατί,καθὼς ὅλος ὁ κόσμος τἄκουσε ἀπὸ τὰ χρυσοστόματα τῶν ἐκδοτῶν τοῦ ἐγκριτωτάτου αὐτοῦ περιοδικοῦ, ἡ «Κριτικὴ» δὲν ἐδέχτηκε νὰ δημοσιεύσῃ τὸ ἄρθρο, ὄχι ἐπειδὴ «ἔκρινε ἀπρεπῆ τὴν ἀνάμιξιν μιᾶς Κυρίας εἰς τὰ πάθη τοῦ Ψυχάρη», ἀλλ' ἐπειδὴ—ὅπως εἶναι τὸ ἀληθινὸ—ἐφαντάστηκε, ὅτι ὁ κ. Ἐπισκοπόπουλος ἐπαινεῖται πολὺ στὸ «ἀφιερωτικὸ γράμμα», καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ αὐτό, ἀφοῦ ὁ ἐπαινούμενος δὲν ἐσεβάσθηκε καθόλου ὡς τώρα τὴν γλωσσολογικὴν καὶ ἰδεολογικὴν ἡγεσίαν τῶν δυὸ ἐμπνευσμένων μουσικῶν ποῦ τὴν διευθύνουν. Ἄλλωστε κ' ἡ ἴδια ἡ «Ἑστία» τὸ διόρθωσε τὸ λάθος της στὸ φύλλο τῆς περασμένης Τετάρτης κ' εἶπε τοὺς ἀληθινοὺς λόγους ποῦ ἀνάγκασαν τοὺς ἐγκριτοτάτους νἀπορρίψουν(!!) τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ψυχάρη.

Ο κ. ΚΑΖΑΖΗΣ

εἶναι καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ἄρα δημόσιος ὑπάλληλος. Τὸ ἴδιο κι' ὁ κ. Μαγγίνας. Τὸ ἴδιο καὶ δυὸ τρεῖς ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀρειμανίους κυρίους τῆς ἑταιρίας πρὸς παράστασι ἀρχαίων δραμάτων, ποῦ ἐσύνταξαν τὸ περίφημο συχωροχάρτι γιὰ τὸ Καρνάβαλο τῆς φιλολογικῆς Σχολῆς.

Οἱ κύριοι λαιπὸν αὐτοί, ὄχι ὡς ἰδιῶτες πιά, ἀλλ' ὡς ὑπάλληλοι τῆς Πολιτείας ἔβρισαν βαναυσώτατα τὴν ἴδια τὴν Πολιτεία στὸ ἀνόητο αὐτὸ ψήφισμά τους, ἀφοῦ ἀναγνωρίζουν ὡς «ἔνθουν» τὴν ἐξέγερσι τῶν φοιτητῶν, τὴν ὁποίαν ἡ Πολιτεία ἐχαραχτήρισε ὡς «στάσι» καὶ γι' αὐτὸ ἔχει προφυλακίσει ἀρκετοὺς ἀπὸ τὴν «ἔνθουν Πανεπιστημιακὴν νεολαίαν» τοῦ ψηφίσματος.

Μεγάλο λόγο δὲ λέμε. Τοῦτο μονάχα: Πῶς ἂν οἱ νόμοι ἐλειτουργοῦσαν κανονικώτερα, ἔπρεπε ὁ κ. Καζάζης κ' οἱ ἀξιότιμοι συνάδελφοί του νὰ προσκληθοῦν ἀπὸ τὸν κ. ἀνακριτὴ καὶ νὰ δώσουν λόγο γιὰ τὸ ἀσεβέστατο καὶ ἀνοητότατο ψήφισμά τους, μὲ τὸ ὁποῖον ἔβρισαν καὶ τὴν Πολιτείαν καὶ τὴν Λογική.

Ο ΚΑΗΜΕΝΟΣ

ὁ Μαίτερλιγκ ψτηνὰ τὴν γλύτωσε ἀπὸ τοὺς κριτικοὺς τῶν ἐφημερίδων μας. Πρὶν ἐρθῇ ὁ θίασος του ἐδῶ, τὸν ἐχαρακτήρισαν ὡς ἀμφιμαλλιαρὸ καὶ λίγο ἔλειψε νὰ ζητήσουν καὶ τὴν ἐπέμβασι τοῦ καπετὰν Ἀρκούδα τῆς Φιλολογικῆς σχολῆς γιὰ νὰ σπεύσῃ μὲ τοὺς σανιδάδες του κ' ἐμποδίσῃ τὶς προδοτικὲς παραστάσεις του.

Τώρα ποῦ ἦρθε ὁ θίασός του ἐδῶ κ' ἔδωσε τὶς ὁρισμένες παραστάσεις, κατασκοτώνονται ποιὸς νὰ τὸν θαυμάσῃ περισσότερο καὶ ποιὸς νὰ πρωτοδείξῃ πῶς τὸν ἔνοιωσε βαυύτερα.

Ὁ Μαίτερλιγκ εἶναι, βλέπετε, μεγάλος ποιητὴς κ' ἔχουν δημοσιευθῆ στὶς Εὐρωπαϊκὲς ἐφημερίδες ἄρθρα κι' ἄρθρα γι' αὐτόν, Εἶναι λοιπὸν μεγάλος, ὄχι μονάχα γιατὶ ἔχει γράψει μεγάλα ἔργα, ἀλλὰ καὶ γιατὶ μπορεῖ νὰ βγάλῃ ἄκοπα καὶ μεγάλους κριτικοὺς χίλιους στὴν ὥρα. Τὰ καλούπια εἶναι ἕτοιμα, καὶ μονάχα λίγο κόπος χρειάζεται γιὰ νὰ τὰ κάνῃ κανένος Ρωμέϊκα, μετεφράζον τάς τα.

ΣΤΟ ΦΥΛΛΟ
ΤΗΣ ΑΛΛΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

— Α. ΠΑΛΛΗ: Ὄνισσα καὶ Χατζίδακις.
— Λ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ: Ἄρθρο.
— Γ. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ: »Τρελλὰ τραγούδια».
— Β. ΓΕΩΡΓΑΚΗ: «Ἁγιοβασιλιάτικο ὄνειρο». (Διήγημα) κτλ.

νοῦς τονὲ φύλαξε τόσους αἰῶνες.Ἀφτό, στὴν παινεμένη μου τὴν πατρίδα τὴν Πόλη,καὶ σήμερις ἀκόμη δὲν καταλαβαίνεται. Πρέπει νὰ καταλαβηθῇ στὴν Ἀθήνα.Ἐκεῖ πάμε, σὲ τέτοιο σημεῖο θὰ φτάσουμε. Καὶ δὲν τονειρεύουμαι διόλου. Εἶναι γεγονότο. Δὲν τὸ βρίσκετε τόντις σημαντικό,ἅμα ἔγινε μιὰ Ἑλλάδα, νὰ φανοῦνε ἀμέσως τόσοι ποιητάδες,ἀμέσως νὰ γράφεται ἡ γλώσσα ἡ ἐθνική; Ποίηση καὶ γλώσσα, τί ἄλλο θὰ πῇ ὁ νοῦς; Χωρὶς ἀφτά, ἔθνος δὲν ὑπάρχει καὶ λιγώτερο ἀπὸ κάθε ἄλλο θὰ ὑπάρξῃ χωρὶς ἀφτὰ ἔθνος ἑλληνικό. Σὰ νὰ τόνοιωσε ὡς καὶ τὸ χῶμα, τὸ ἀθάνατο, ποῦ μὲ τὴ λεφτεριά, τί λέω; μὲ τὸν πόθο μονάχο τῆς λεφτεριᾶς, ἀντιλάλησε χαρούμενο ἀπὸ ἄκρη σ' ἄκρη, ὅταν ἄκουσε τραγοῦδι στὸ βουνό.

Δὲ θὰ τὸ δοῦμε τάχα στὴν Ἑλλάδα τὸ βασίλειο τοῦ νοῦ; Θὰ τὸ δοῦμε. Μπορεῖ μάλιστα ἡ θυγατρούλα σας νὰ τὸ δῇ καλήτερα ἀπὸ μᾶς—σὰ γεράσῃ. Ἀφτὴ θἀγαπήσῃ καὶ τὴ γλώσσα μας. Ποιὸς τῆ; χρωστᾷ μεγαλήτερη ἀγάπη ἀπὸ τὰ κορίτσια; Εἶνκι ἡ γλώσσα ποῦ μὲ μιὰ λέξη θὰ σᾶς πῇ τὸ παιδί σ ὅ,τι νοιώθει, **μαμά**, σὰν παίζει, **μάννα**, σὰν πο[illegible], **μητέρα**, σὰ γίνῃ πιὰ μήτερα κι ἀφτή. Δὲ λέει [illegible]ποτε ἡ ξερὴ **μήτηρ**. Βλέπετε λοιπὸν τί πλούσια γλώσσα ποῦ ἔχουμε καὶ γυρέβουμε ἄλλη. Δὲν τὴ γυρέβουμε, μᾶς τὴν ἔφεραν τὰ περιστατικὰ ποῦ σᾶς εἶπα πιὸ ἀπάνω. Ὁ δασκαλισμὸς μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὴν Πόλη, ποῦ καὶ σήμερις ἀκόμη εἶναι τῆς καθαρέβουσας τὸ κάστρο. Πρέπει θαρρῶ νὰ λογαριάζουμε καὶ τὴν καθαρέβουσα μέσα στὶς δεισιδαιμονίες ἐκεῖνες ποῦ λέγαμε καὶ ποῦ κολακέβεται τὸ φιλότιμο μὲ δάφτες. Ὁ δυστυχισμένος, ὁ παρατημένος ἀπ' ὅλους, ὁ σκλάβος ὁ Ρωμιὸς νοιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ πείσῃ τὸν κόσμο πῶς βαστάει ἀπὸ προγόνους ξακουστούς, ἀπὸ γένος θεϊκό. Νομίζει πῶς μὲ τὴν καθαρέβουσα τἀποδείχνει, ἀφοῦ τὴν πιστέβει πῶς εἶναι σὰν ἄλλη ἀττική, τοὐλάχιστο σὰν ἄλλη ἀρχαία, γιατὶ ἀκόμη δὲν ξέρει, δὲν ἔμαθε ἀκόμη καὶ δὲν τὸ βλέπει πῶς ἡ δημοτικὴ μόνη θὰ τὸν τιμήσῃ, μόνη θὰ τοῦ ἀνασκάψῃ τὰ περγαμηνά του τὰ προγονικά, σὰ μοναχοκόρη τῆς ἀρχαίας ποῦ εἶναι, σὰν ἀληθινὴ παράδοση ἐθνικὴ στὴν Ἑλλάδα. Μὰ ἕνα κάποιο φιλότιμο, μιὰ κάποια ἔλλειψη ἐπιστήμης, ἂς τὸ ποῦμε πιὰ ξάστερα, ἡ ἀμάθεια, τί ἄλλο σημαίνουνε παρὰ πῶς τὸ ἔθνος μας δὲ πρόφτασε ἀκόμη νὰ προκόψῃ ὅπως θὰ προκόψῃ κατόπι; Κανένανε δὲν ἔχω σκοπὸ νὰ πειράξω καὶ θἀπορήσουνε μερικοὶ ποῦ μιλοῦμε γιὰ τὴν ἀμάθεια, σὰ μιλοῦμε γιὰ τὴν καθαρέβουσα. Τὴ μαθαίνουμε στὰ βιβλία καὶ γιὰ τοῦτο μᾶς φαίνεται πῶς εἶναι μάθηση νὰ τὴν ξέρουμε. Μάθηση θὰ δείξουμε ὅταν ἀπαλλαχτοῦμε ἀπὸ τὴν πρόληψη, ὅταν ἀκούσουμε τὴν ἐπιστήμη, ὅταν καταλάβουμε τὴν ποίηση, ὅπως τὴν καταλαβαίνει κάθε λεύτερος λαός, καὶ ἡ καθαρέβουσα ποῦ τὴν ἔχουμε σήμερις γιὰ τὸ ἄκρον ἄωτο τοῦ πολιτισμοῦ, θὰ δοῦμε ὑστερώτερα πῶς μοιάζει πολὺ περισσότερο σὰν ἀπομεινάρι τῆς καταραμένης τῆς σκλαβιᾶς, ἴσως ἀπ' ὅλα τὸ φοβερώτερο, γιατὶ δὲν ἀφίνει τὸ ἔθνος νἀρθῇ στὴν ἀληθινή του τὴ συνείδηση. Δὲν τὸ ἀφίνει νὰ γνωρίσῃ τὴ γλώσσα του, δηλαδὴ τὴν ψυχή του, δηλαδὴ τὴν ἀλήθεια.

Νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε· σὲ ὅλα μας καὶ στὴ γλώσσα μας, καὶ στὸ νοῦ μας, καὶ στὴν καρδιά μας, καὶ σὲ κάποια προτερήματά μας ἀκόμη, σήμερα, στὸ ἀνεξάρτητο βασίλειο, στὴν Ἑλλάδα, ἔχουμε τὶς συνήθειες τῆς σκλαβιᾶς, ποῦ τὶς φέραμε ἀπὸ τὴν Πόλη. Τὸ ἕνα στοιχεῖο παλέβει μὲ τὸ ἄλλο. Τἄ ἱστορικά μας τέτοια εἶναι, καὶ γιὰ τοῦτο σᾶς εἶπα πῶς βρισκόμαστε σὲ μισὴ ἐποχή. Ἀξίζει, ὅσο βαστᾷ, νὰ τὴ σπουδάζουμε, καὶ στὰ κοινωνικὰ καὶ στὰ ψυχολογικά μας, γιατὶ γλήγορα θὰ περάσῃ. Ἔχει καὶ κάμποσα περίεργα νὰ μᾶς μάθῃ. Γνωρίσματα τῆς σκλαβιᾶς θὰ βροῦμε καὶ κεῖ ποῦ δὲν τὰ προσμένουμε. Ἂν τὸ ξεδιαλίσουμε καλά, θἄ δοῦμε πῶς ἡ μετριοφροσύνη κ' ἡ περηφάνεια, λόγου χάρη, ποῦ εἶναι τὰ δυὸ ἄκρα, τοὐλάχιστο ἕνα εἶδος μετριοφροσύνης

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΤΟΣ ΞΒ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Β' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1903

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1903

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον — Εἰς Μεταλλικόν.	Κεντρ. καταστήμ. δρ.	1,217,756 18	
	Ὑποκαταστ. »	149,130 57	1,366 886 75
Τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπέζης δρ.			3 4 450 —
Κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα			3,511 763
Ἐξωτερικοὶ λογαριασμοί.	Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν		17 211 159 94
	Προϊὸν ἐκδοθ. Ἐθνικοῦ δανείου εἰς χρυσὸν Ἑλληνικῶν Σιδηροδρόμων 4 0)0 τοῦ 1902		4 177 861 95
Δάνειον τοῦς τὴν Ἑλ. Κυβέρ. ἐπὶ ἀναγκαστικῇ κυκλοφορίᾳ τραπ. γραμματίων			68,778.575.42
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλ Κυβέρν. διδράχμων καὶ μονοδράχμων			12.750,000 —
Ὁμολογίαι ἐθνικῶν Δανείων	Εἰς Χρυσὸν »	28,767,036 80	
	» τραπ. γραμ. δρ	29.496,500 —	53,263,536.80
Συναλλάγματα καὶ Γραμμάτια Χαρτοφυλακίου	Κεντρ. Καταστήμ. δρ.	10,102.292 37	
	Ὑποκαταστημάτων »	10 930,550.52	21,032,842.89
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων	Κεντρ. Καταστημ. δρ.	699, 143 45	
	Ὑποκαταστημάτων »	2,084,307 80	2,783,451 25
Ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογράφων	Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	6 509,181 62	
	Ὑποκαταστηματων »	1,068 392 86	7,577,574.48
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογράφων	Κεντρ. Καταστημ. »	4 892.596 52	
	Ὑποκαταστ. »	368 283 30	5 260 879 82
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων			1 666,579 55
Δάνειον πρὸς τὴν Σταφιδικὴν Τράπ. ἐπ' ἐγγυήσει τοῦ Κράτους			2,578 510 85
Ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ	Κεντρ. Καταστήματος »	2 243,424 83	
	Ὑποκαταστημάτων »	3,028,284 79	5,271,709 62
Δάνεια χρεωλυτικὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ	Κεντ. καταστ. »	8,488,252 54	
	Ὑποκαστημ »	6,878,064 01	15,366,316 55
Καθ. δαν. χρεολυτικῶν » »	Κεντ. Καταστήμ. »	141,965 49	
	Ὑποκαταστημάτων »	183,257.38	325 222,87
νεια ἐνυπόθηκα ἁπλᾶ	Κεντρ. Καταστήματος »	10,422 788.42	
	Ὑποκαταστημάτων »	18,935,919 60	30,180,448.14
νεια ἐν Ἄρτῃ ἐπ' ἐγγυήσει τοῦ Κράτους			821,740.12
ἄνειο εἰς Δήμους, Λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα.	Κεντρικοῦ Καταστήματος »	16.531792 31	
	Ὑποκαταστημάτων »	25,919,099 95	42,450,892 26
Καθυστερήσεις δανείων πρὸς Δήμους, λιμένας κλπ. νομικὰ πρόσωπα	Κεντρικοῦ Καταστήματος »	160,017.09	
	Ὑποκαταστημάτων »	83,764 06	243,781.15
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας	Κεντρ. Κατάστημ. δρ.	1,155,935 40	
	Ὑποκαταστημ. »	7,509 089.05	8,665,024.45
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτηματίας	Κεντρ. Καταστημ.	137 110 95	
	Ὑποκαταστ.	3,579,785.44	
Καθυστερήσεις ἐκ γραμματίων Πρ. Τραπέζης Ἠπειροθεσ.		1,118,104 80	4,835 001 19
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους ἑταιρίας			4 060,202 25
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζα Κρήτης			1.500.000 —
Καταστήματα Τραπέζης			3,972,479 95
Κτήματα ἐξ ἀναγκ. ἐκποιήσεων κατακυρωθέντα εἰς τὴν Τράπεζαν			4,238,819 66
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς	Κεντρ. Καταστήματος δρ.	278,868 02	
	Ὑποκαταστημάτων »	2,396.636.89	2,675 504 91
Τοκομερίδια ἐν γένει			1,116 351.12
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη Τραπ. Γραμματ.)	Κεντρ. Καταστήματος δρ.	1,374,988 25	
	Ὑποκαταστημάτων »	265,933.80	1,640,922 05
Ἔξοδα δικαστικὰ			5 019.25
Διαφοροι Λ)σμοί			445,319.02
Καταστήματα Ἰονικῆς Τραπέζης			230 869.65
Λ)σμὸς ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερν. εἰς κέρδη ἐκ Τραπεζ. Γραμματίων			1,863 680. —
Ἐξαγορὰ προνομίου Προν. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας			1,440,000. —
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου εἰς Τραπ. γραμμάτια.			600 000. —
		Δρ.	333.401.636 79

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον μετοχικὸν διῃρημένον εἰς 20,000 μετοχὰς			20,000,000. —
» ἀποθεματικὸν τακτικὸν	δρ.	4.000,000 —	
» » ἔκτακτον	»	7,500,000.—	
» δι' ἀποσ. ἀπαιτήσεων ἐπισφαλῶν	Πο. Τρ. Ἠπειρ	2,000 000 —	13,500,000 —
Τραπ. γραμμ. ἐν κυκλοφ.	I. λ)σμὸν τῆς Κυβερ.	68,778,575.42	
	II. » Τραπέζης:		
Ἐθνικὴ Τραπ. Τράπ.	58,880, 63 76		
Προ Τραπ. Ἠπειροθε-	338,850	59,219,213.76	127,997,789.18
Κερμ. Γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα:			12,750.000 —
Καταθ. ἄνευ τόκου εἰς μεταλ			757,479.12
Καταθέσεις ἄνευ τόκου	Κεντρ. Καταστήματος δρ.	9,552,928,17	
	Ὑποκαταστημάτων »	4,333,138 57	13,886,066.74
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι	Κεντρ. Καταστήματος »	740,335 58	
	Ὑποκαταστημάτων »	743,546.84	1.483.882.42
Μερίσματα παρελθοντα			329,114.86
Μέρισμα τῆς Α' ἐξ. τοῦ 1903 πρὸς δρ. 85.— ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς			1,700,000
Καταθέσεις Δημοσίου διὰ χορηγήσεις δανείων κατὰ τὸν ,ΒΦΜ' Νόμον			283,749.94
Διεθνὴς Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ λ)σμὸς καταθέσεων ἐκ δημοσ. ὑπεγγ. προσόδων	Εἰς χρυσὸν δρ 109,474·43		
	» τραπ. γρ. »	3,517,637.73	3,627.112.16
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν Δανείων εἰς χρυσὸν			74,484,40
» ἐθνικῶν δανείων εἰς τραπεζ. γραμμάτια			2,234,318.35
» Δανείου 2,600,000 Ἐπιτρ. Σ.ΠΑ.Π.			2.570. —
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσὸν			223,978.05
» » ἐπὶ τόκῳ (εἰς τραπεζ. γραμ.)			107,388.79
Ἔντοκος Κατάθεσις Δημοσίου εἰς χρυσὸν διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Δεμερλῆ-Συνόρων			4,177,861.95
Ἔντοκος Κατάθεσις Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Δεμερλῆ-Συνόρων			3,407,647.72
Καταθ. ἐντ. (Κετ. Κ)τος δρ. 63,246.769 93	(Κεφ. 63,141,388.52		
	(Ὑποκαταστ. » 1,718,453,67	(Τόκοι 1,823,835.08	
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς τραπ. γραμμ. κατὰ τὸν νόμον ,ΒΨΕ'	5,474,080.55		
Κατάθεσις » (κληροδότημα Συγγρ-ῦ) εἰς τραπεζικὰ γρομμ.	1,631,744.15		72,071,048.30
Λαχειοφόρον δάνειον Τραπέζης			47,047.770. —
Ὑπηρεσία λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης			2,163,736. —
Καταθέσεις ταμιευτηρίου	(Κεντρ Κατ δρ 2,611,392.82		
» »	(Ὑποκα αστ. » 868,577.76		3,479 970.58
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ			1,279.620.32
Διάφοροι Συνλογισμοί			18.496,77
Τόκοι χρεολυτικῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ δανείων			234,381.80
ΚΕΡΔΗ καὶ ΖΗΜΙΑΙ Ὑπόλ. ἀφιέμενον διὰ τὴν ἐπομένην ἑξαμηνίαν			46,515.67
Ἐκκρεμεῖς δοσοληψίαι Κεντρικοῦ Κατα)τος μετὰ τῶν Ὑποκ)των			466,653 67
		Δρ.	333,401.636.79

κ' ἕνα εἶδος περηφάνειας, ἕνα κάποιο δικό μας εἶδος, μοιάζουνε σὰν ἀποτελέσματα τῆς πολύχρονης σκλαβιᾶς. Γνώρισα μιὰ φορὰ ἕνανε ξεβρωπαϊσμένο Ρωμιό, ποὺ τὸν πκινοῦσε ὁ κόσμος γιὰ τὴ μετριοφροσύνη του, κι ἀλήθεια εἶχε· δὲν ἤθελε μάλιστα οἱ φημερίδες νὰ βάζουνε κάθε τόσο τὄνομά του—καὶ βέβαια πῶς εἶναι σπάνια τέτοια θέληση στὴ Ρωμιοσύνη· τὸ ἀπόφεβγε ὡς καὶ νὰ δημοσιέβῃ δυὸ ἄρθρα τὸν ἴδιο μῆνα· τοῦ ἔτυχε καὶ κάτι πιὸ παράξενο ἀκόμη· εἶχε βοηθήσει ἕναν Ἄγγλο σὲ μιὰ μελέτη ποὺ ἔκανε γιὰ τὴν Ἑλλάδα κ' εἴτανε ἡ βοήθεια σημαντική, ἐπειδὴ τοῦ μετάφρασε κάμποσα κείμενα στὸ Ἀγγλικό, τοῦ ἔδωσε, ποὺ νὰ ποῦμε, τὴν ὕλη. Ὁ Ἄγγλος, ἐννοεῖται, θέλησε νὰ τὸ μαρτυρήσῃ στὸν πρόλογό του Δὲ στάθηκε τρόπος Ὁ φίλος μου δὲν τὸν ἄφινε. «Ἀδύνατο, λέει· ὅλο γιὰ μένα θὰ κούγουνε τώρα στὴν Ἑλλάδα!» Καὶ θυμοῦμαι πῶς τὄλεγε μ' ἕναν τρόμο νόστιμο, μὰ ποὺ εἴτανε τρόμος σωστός· δὲν σοῦ ἄρεζε νὰ φανῇ.

Θὰ μοῦ πῆτε πῶς ὁ φίλος μου ἤξερε τὴ ζούλια τὴ Ρωμαΐικη καὶ τραβιούντανε. Μπορεῖ. Μὰ γιατὶ νὰ τρομάζῃ; Μοῦ ἔρχουνταν τότες σὰν ἀνεξήγητο. Ἔπειτα τὸ ξεσκάλισα καὶ θαρρῶ πῶς τὄννοιωσα. Στοὺς ἀνεξάρτητους τόπους, δημοσιέβει κανεὶς ὅσα ἔχει νὰ δημοσιέψῃ, διαβάζει τὄνομά του στὶς φημερίδες ὅσες φορὲς τοῦ τὸ βάλουνε, τὸ προσμένει κιόλας ἀπαρχῆς νὰ τὸν ἀνεφέρῃ στὸ βιβλίο του ὁποιος τοῦ χρωστᾷ τίποτις. Στοὺς τόπους μας τοὺς Τουρκοπατημένους, τέτοιο σύστημα δὲ σύφερνε, γιατὶ δὲ σύφερνε καὶ νὰ φαίνεσαι. Κρύβγουνταν τότες ὁ Ρωμιός, ὅπως τώρα κρύβγουνταν κι ὁ φίλος μου, ποῦ λίγο δὲ θάποροῦσε, ἂν τοῦ ἔδειχνες πῶς ἡ μετριοφροσύνη τοῦ εἶχε μέσα του ριζωθῆ ἀπὸ τὰ χρόνια ἐκεῖνα τὰ δυστυχισμένα.

Ἴσως πάλε, στοχαστικὸς σὰν ποῦ εἴτανε ὁ φίλος μου, θὰ συλλογιότανε τὸ λόγο μου, θάσκυβε τὸ κεφάλι καὶ θὰ μοῦ ἀπαντοῦσε: «Ποιός ξέρει; Κι ἀφτὸ γίνεται». Θὰ τὸ παραδέχουνταν ἴσως ὁ ἴδιος. Μὰ τὸ νὰ παραδέχεται κανεὶς ὅ,τι τοῦ πῆτε, ἀμέσως, μήπως δὲν τὄχετε καὶ τοῦτο γιὰ κακὸ σημάδι; Νὰ παραδέχεται κανεὶς ἀμέσως ἢ νὰ μὴν παταδέχεται διόλου, γιὰ μένα διαφορὰ δὲν ὑπάρχει. Κ' ἔτσι λέω πῶς συγγενέβουνε στενὰ μετριοφροσύνη καὶ περηφάνεια. Γιατὶ τὸ κάτω κάτω ἡ φαφλαταριά μας ἡ περίφημη ποῦ πέφτει καὶ τί σημαίνει; Σὰν περηφανέβεται κανένας, σὰ φωνάζει, σὰ σηκώνει τὴ μυτίτσα του ψηλά, μοῦ φαίνεται πῶς τὸν ἀκούω καὶ λέει: «Ἀμέ τί θαρρεῖτε; Τάχα μὲ περνᾶτε γιὰ σκουπίδι, γιὰ τιποτένιο ἄθρωπο, γιὰ σκλάβο; Θὰ τὸ μάθετε πῶς δὲν εἶμαι». Ὅποιος δὲν εἶναι, ἀνάγκη δὲν ἔχει νὰ τὸ μάθῃ καὶ στοὺς ἄλλους. Τὸ βλέπουνε μοναχοί τους. Ὁ πολίτης ὁ ἀνεξάρτητος τόσο δυνατὰ δὲ φωνάζει. Ἂς πῶ καὶ γὼ μιὰ φορὰ πῶς ἀφτὲς οἱ φωνές, πῶς ἴδια ἡ φαφλαταριὰ δὲν εἶναι ὡς τόσο κακὰ πράματα. Πολεμᾷ ὁ Ρωμιὸς μὲ τὸν ἑαφτό του, γυρέβει νὰ καταπνίξῃ τὸ αἴσθημα τῆς σκλαβιᾶς του κι ἀπὸ ἀντίδραση γίνεται πιὸ περήφανος ἀπ' ὅ,τι τοῦ ταιριάζει, βγαίνει καὶ φαφλατᾶς.

Νὰ ποῦ δικιολογήσαμε τώρα καὶ τοὺς φαφλατάδες. Κι ἀλήθεια νομίζω πῶς ἡ περηφάνεια φανερώνει ἐνέργεια περισσότερη ἀπὸ τὴ μετριοφροσύνη. Μὰ στὴν οὐσία τους πολὺ μοιάζουνε· ἡ μετριοφροσύνη φοβᾶται νὰ φανῇς, ἡ περηφάνεια σὲ σπρώχνει νὰ φανῇς μὲ τὸ παραπάνω, ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν ξέρει ὁ Ρωμιὸς νὰ φαίνεται ὅπως φαίνεται κάθε ἀνεξάρτητος ἄθρωπος, δηλαδὴ ἁπλᾶ, καὶ χωρὶς κάνε νὰ τὸ συλλογιέται πότε φαίνεται καὶ πότε δὲ φαίνεται. Ἄλλο τὸ φιλότιμο, ἄλλο ἡ περηφάνεια κι ἄλλο παλε ὁ φαφλατισμός. Φιλότιμο θὰ τὸ ποῦμε, ὅταν ἔρχεται, λόγου χάρη ἕνας φίλος καὶ μᾶς διορθώνει κανένα λάθος σὲ κάτι ποῦ γράφουμε καὶ ποῦ θὰ τἀφήσουμε ἀδιόρθωτο, γιὰ νὰ λέμε πῶς εἶναι δικό μας. Ἀφτὸ μπορεῖ κάποτες νὰ μὴν εἶναι ἀχαμνό, γιατὶ ἔτσι μαθαίνουμε νὰ γράφουμε ἀβόηθητοι, καὶ σὰ δὲ τὸ καταφέρνουμε, καταλαβαίνουμε. Ὁ φαφλατι-

Εἰς ἔξοδα διαχειρίσεως, τὰ ἀποσβενν.	(Κεντρ. Καταστήματος δρ. 315 284.30		
	(Ὑποκαταστημάτων » 248 786.80	564 070 60	
» ἔξοδα ἐγκαταστάσεως, ἰδίως ἀπόσβεσις ὀλικοῦ τραπεζικῶν γραμματίων δρ...		60.403.14	
» Καταστήματα Τραπέζης, ἀπόσβεσις ἐκ τῆς ἀξίας αὐτῶν δρ ...		28 088.17	
» Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς τὰ ἀποσβενύμενα	(Κεντρ. Καταστήματος..... δρ. 70 795.77		
	(Ὑποκαταστημάτων ..... » 198,860 99	269.656.76	
Ἀμοιβὰς προσωπικοῦ τῶν Ὑποκαταστημάτων..... .... δρ		54,380 85	
» προμηθείας καταθέσεων ἄνευ τόκου τἀποσβενν.	(Κεντρ. Καταστήματος δρ. 40,168 27		
	(Ὑποκαταστημάτων » 10,795.75	50,964.02	
» Τόκου καταθέσεων	(Κεντρ. Καταστήματος..... δρ. 1,340.906.47		
» ἐπὶ τόκῳ τὰ ἀποσβενύμενα	(Ὑποκαταστημάτων.. » 30,881.20	1,371 787 67	
» τόκους καὶ λαχνοὺς Λαχειοφόρου Δανείου τ' ἀποσβενύμενα		1,160,014.—	
» » Ταμιευτηρίου	(Κεντρ. Καταστήματος..... » 49,924 40		
» » τ' ἀποσβενν.	(Ὑποκαταστημάτων ..... » 15,938.15	65,862.55	
» Ἐξωτερικοὺς λογαριασμοὺς ἀπόσβεσις συν)ματικῆς διαφορᾶς πληρωμῶν ἰδίως λαχειοφόρου δανείου Βας ἐξαμ. 1903. . . . . δρ.		550,000.—	
» Δισμὸν ἐξαγορᾶς συμμετ. Κυβερνήσεως, εἰς κέρδη ἐκ Τραπεζικῶν Γραμματίων τὸ ἀποσβενύμενο ..... δρ.		71,680.—	
» Δισμὸν ἐξαγορᾶ προνομίου Πρ. Τρ. Ἠπειροθ., τὰ ἀποσβεννύμενα . δρ.		80,000.—	
» προμήθειαν τροπῆς λαχειοφόρου δανείου . » . » . . δρ.		50,000.—	
» Διαφόρους Λογαριασμοὺς τὰ ἀποσβεννύμενα	(Κεντρ. Καταστήμ. δρ. 71,111 45		
	(Ὑποκαταστημάτων » 2,467.63	73,579.08	
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ	(Διατιθέμενα εἰς τὴν παροῦσαν ἐξαμην. δρ. 1,818 827.99		
	(Ἀφιέμενα διὰ τὴν ἐπομένην » 46 515.67	1,865,343 66	
	Δρ.	6,315,830.50	

Ἀπὸ Προεξοφλήματα	(Κεντρ. Καταστήμ δρ. 322,946.65		
	(Ὑποκαταστημ. » 467,117.43	790,064 08	
» ὁμοια χορηγήσεων εἰς Γεωργοκτημ.	(Κεντρ Κατασ δρ. 37,971 05		
	(Ὑποκαταστημάτων » 347,203 85	385,174.90	
» τόκους χορ. δι' ἄνοικ. λ)σμῶν ἐπὶ ὑποθ.	(Κεντρ. Καταστήμα. » 70.656 70		
	(Ὑποκαταστημάτων » 108,315.53	178,972 23	
» » » » » ἐπὶ ἐνεχ.	Κεντρ. Καταστήμ. » 157,806 46		
	Ὑποκαταστημ. » 57,419.—	215 225.46	
» » Δανείων ἐπὶ ἐνεχ. χρηματογρ	(Κεντρ. καταστ. δρ 129.376.67		
	(Ὑποκαταστημ. » 10,046.68	139.423.35	
» » » » ἐμπορευμ		34,932 06	
» » ἁπλῶν ἐνυποθ. δανείων	(Κεντρ. Καταστήμ. » 348.772.03		
	(Ὑποκαταστημ. » 601,522.07	950.294.10	
» » Χρεωλυτικῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ Δανείων	(Κεντρ. Καταστ. » 220 000.—		
	(Ὑποκαταστημ. » 193,019 04	413,019 04	
» » Δαν. πρὸς δημ. λιμέν. καὶ λιμενικὰ πρόσωπα	(Κεντρ. Καταστήμ. » 440,012 60		
	(Ὑποκαταστημάτων » 785,194 21	1,225 206 81	
» » Ὁμολογιῶν Ἐθν. Δαν. . . . . »		1,032,301.25	
» » Δαν. πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν ἐπὶ ἀναγ κυκλοφ »		343 879.85	
» » » » » » διδράχμων καὶ μονοδράχμ. »		67,104 20	
» » καὶ ὠφελείας ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν..... »		179,836.90	
» ὠφελείας ἐκ προσόδων κτημάτων Τραπέζης	(Κεντρ. Καταστ. » 6,926 80		
	(Ὑποκαταστημάτων » 51,716 51	58,643.31	
» μέρισμα μετοχῶν Ἐγχωρίων Ἑταιριῶν ..... »		122,952 85	
» φύλακτρα χρηματογράφων..... »		8,046.55	
» ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς. Τὰ εἰσπραχθέντα ἐκ τῶν ἀποσβ.	(Κεντρ. Κατασ. 14,000 —		
	(Ὑποκαταστ, 2.073.45	16,073.45	
» διάφορα Κέρδη	(Κεντρ. Καταστήμ. » 48 636 29		
	(Ὑποκαταστημάτων » 65,913 72	114 550.01	
» Κέρδη καὶ ζημίας τὸ ἐκ τῆς παρελθ. ἐξαμ. περισσεῦσαν »		40,130 10	
	Δρ.	6 315.830.50	

ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ Β. ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1903

ἐπὶ Δραχμῶν 1,818 827.99 ὡς ἀνωτέρω.

Εἰς ταντικὸν μέρισμα πρὸς 3 1)2 ο)ο ἐπὶ κεφαλ. 20,000,000	Δραχ. 700,000—	Ὁμοῦ Δρ. 1,762,886 59
» πρόσθετον	» 1,062,886 59	
» ἀμοιβὴν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κεντρ. Καταστήματος 5 ο)ο κατὰ τὸ ἄρθρον 42 τοῦ Καταστατικοῦ.....		» 55 941 40
		Δρ. 1,818.827 99

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μερίσματος τῶν.....		Δρ. 1,762,886.59
α') διὰ φόρον Δημοσίου 3 ο)ο	Δρ. 52,886 59	
Ἐκπίπτονται β') διὰ χαρτόσημον ἐπὶ τοῦ μερίσματος 20,000 μετοχῶν	10,000.—	» 62,886 59
Μέρισμα καθαρόν, ἤτοι ἐλεύθερον φόρου καὶ χαρτοσήμου πρὸς δρ. 85 ἑφ' ἑκάστης μετοχῆς		Δρ. 1,700,000.—

Τὸ μέρισμα πληρώνεται :

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι ἐν Ἀγρινίῳ, Αἰγίῳ, Ἀμφίσσῃ, Ἄρτῃ, Ἀταλάντῃ, Βόλῳ, Γυθείῳ, Δημητσάνῃ, Θήβαις, Θήρᾳ, Καλαβρύτοις, Καλάμαις, Καρδίτσῃ, Κορίνθῳ, Κυπαρισσίᾳ, Λαμίᾳ, Λαρίσσῃ, Λεβαδίᾳ, Λευκάδι, Μεγαλοπόλει, Μεσολογγίῳ, Ναυπάκτῳ, Ναυπλίῳ, Πάτραις, Πειραιεῖ, Πόρῳ, Πύλῳ, Πύργῳ, Σπάρτῃ, Σύρῳ, Τρικκάλοις, Τριπόλει, Χαλκίδι παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης ἐν Ζακύνθῳ, Κερκύρᾳ καὶ Κεφαλληνίᾳ παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης ἀπὸ τῆς 15)28 προσεχοῦς Ἰανουαρίου.

» *Βιέννῃ παρὰ τῇ* Wienei Bank- Verein
» *Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ Κυρίῳ Λεωνίδα Ζαρίφῃ*
» *Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῷ Ὑπ)ματι Τραπέζης Ἀθηνῶν*
Σμύρνῃ παρὰ τῷ Ὑποκαταστήματι Τραπέζης Μιτυλήνης
» *Κρήτῃ παρὰ τοῖς Καταστήμασι Τραπέζης Κρήτης*

Ἀπὸ 6)19 προσεχοῦς Φεβρουαρίου

Εἶνε δὲ ἀπηλλαγμένον τὸ μέρισμα τοῦ φόρου καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ χαρτοσήμου, ὡς προκαταβληθέντος ὑπὸ τῆς Τραπέζης εἰς τὸ Δημόσιον.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Δεκεμβρίου 1903 — *Ὁ Διοικητὴς* **Σ. ΣΤΡΕΙΤ** — Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

σμὸς εἶναι νὰ φωνάζῃ κανεὶς πῶς ὅλους τοὺς ἄλλους ἀφτὸς θὰ τοὺς διορθώσῃ· ὁ φαφλατισμὸς εἶναι τὸ κάφκημα. Ἡ περηφάνεια .... ὑπάρχει ἄχ! κι ἀληθινὴ περηφάνεια, ποῦ ὀνομάζεται ἀξιοπρέπεια καὶ ποῦ ἐκεῖνος ποῦ τὴν ἔχει πρῶτα διορθώνει τὰ λάθια τὰ δικά του, διορθώνει τὸν ἑαφτό του. Μὰ ἡ περηφάνεια ἡ δική μας δὲν ἔφτασε στὸ σημεῖο ἀφτό· περηφάνεια οἱ περισσότεροι δείχνουνε μπροστὰ στοὺς ἄλλους, ὄχι μπροστὰ στὴν ὀλόγυμνη ψυχή τους. Εἶναι περηφάνεια ποῦ θυμᾶται τὰ χρόνια ὅπου δὲ μᾶς ἀπόμνησκε μήτε τὸ δικαίωμα νὰ εἴμαστε περήφανοι μὲ τὸν κόσμο.

Βλέπετε ὅμως πόσο πρέπει νὰ προσέχουμε, ἀφοῦ κ' οἱ ἀρετές μας ἀκόμη, ἀφοῦ ὡς κ' ἕνα ναὶ ποῦ θὰ ποῦμε, σὰν ἀκούσουμε ξένη γνώμη, ὡς κι' ὁ τρόπος μας, σὰν τὴν παρακδεχόμαστε στοχαστικά, ὡς καὶ τὸ σκύψιμο κάποτε τοῦ κεφαλιοῦ μας, ἔχουνε τὴν ἀρχή τους μέσα στοὺς αἰῶνες τοὺς περασμένους. Μὰ κ' οἱ αἰῶνες ἀρτοὶ ἔχουνε τὰ καλά τους, τὴν πομονή, τὴν ἀφοσίωση μεταξύ μας, τὴ δύναμη τῆς θυσίας, τὴν πίστη γιὰ τὸ μέλλο. Μᾶς ἔμαθαν κι ἀφτοὶ κάποια σωστὴ μετριοφροσύνη, κάποια σωστὴ περηφάνεια, μᾶς ἔμαθαν καὶ κάποιαν ἀξιοπρέπεια, μόνο ποῦ τότες εἴτανε νύχτα, καὶ σήμερις, ἕνας ἕνας, ἀνατέλνουνε τῆς ψυχῆς μας οἱ ἥλιοι. Λίγο λίγο καὶ γίνουνται ὅλα. Εἴμαστε ἀκόμα μισοί. Ἐλπίδα νἄχουμε πάντα καὶ δράση. Τίποτα δὲν ὑπάρχει ποῦ νὰ μὴ σιάζεται μὲ τὴ θέλησή, φτάνει, γιὰ νὰ θέλουμε, νὰ βλεπόμαστε ὅπως εἴμαστε. Καὶ νὰ μὴν τρομάζουμε Τἄχει ἀφτὰ ἡ μισὴ ἐποχή, τἄχει παντοῦ καὶ σ' ὅλα, στὰ ἤθη καὶ στὰ ἔθιμα, στὰ κοινωνικά, στὴν πολιτική, στὴν κυβέρνηση, ὡς καὶ στὸν τρόπο ποῦ πλερώνουμε ἢ ποῦ δὲν πλερώνουμε τοὺς φόρους, σὰ νἄτανε χαράτζι κι ἄλλη ἔννοια δὲ μᾶς ἀπόμνησκε παρὰ πῶς νὰ γλυτώσουμε.

Τὴ φορολογία, νὰ σᾶς πῶ, τὴν ἄφησα στοὺς φορολόγους. Μὰ τὴ μισὴ ἐποχὴ προσπάθησα νὰ μελετήσω στὰ ψυχολογικά της καὶ τέτοιος εἶναι τοῦ βιβλίου μου ὁ σκοπός. Τὰ ἐπεισοδικὰ τὰ πρόσωπα, τὴ μισὴ ἐποχὴ μᾶς φανερώνουνε, ἃ δὲ γελιέμαι. Τἄλλα, τὰ κύρια πρόσωπα, εἶναι συμβολικά· δὲν εἶναι, ὅπως σᾶς τὸ μολογοῦσα, καὶ πολὺ χρονολογημένα. Ἡ Φροσούλα μονάχα ποῦ πάσκισα μ' ἀφτὴ νὰ καθρεφτίσω τὴν ἀπλή, τὴ φτωχειὰ τὴ Ρωμιοπούλα ἢ ἂν προτιμᾶτε τὴν Πολίτισσα, εἶναι συνάμα καὶ συμβολικὸ πρόσωπο κι ἀληθινό, πιὸ σωστά, ρεαλίστικο, ποῦ λένε στὴν Ἐβρώπη. Καθὼς τὴν εἶδα καθὼς τὴν καταλάβα τὴ Ρωμιά, ἔτσι καὶ τὴν ψυχολόγησα, ἔτσι τὴν ἔβλεπα ὁλόζεστη καὶ στὸ ρομάντσο μου. Ἡ Μυρριάνα τοῦ Γιαννίρη ἀντιπροσωπέβει, τουλάχιστο γιὰ μένα, τὸ ἀψηλότερο στὴ Ρωμιοσύνη τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀγάπης· ἡ Φροσούλα, μιὰν ποίηση πιὸ ταπεινή. Τὰ δυὸ ἀδέρφια εἶναι δυὸ ἰδέες, ἀπαράλλαχτα σὰν τὸ Γιαννίρη, ποῦ ἰδέα εἶναι κι' ἀφτός. Στὴ ζωή, τὴν πραγματικὴ τὴ ζωή, δὲν ὑπάρχουνε ἀθρῶποι μονάχα· Ὑπάρχουνε κ' ἰδέες ποῦ κυβερνοῦνε τοὺς ἀθρώπους· πρέπει λοιπὸν καὶ τὶς ἰδέες νὰ τὶς παραστήσουμε, κ' ἔτσι ὁ συμβολισμὸς καταντᾷ καὶ εἶναι ὄψη τῆς ἀλήθειας. Μάλιστα, σ' ἕνα καὶ μόνο ἄτομο ξέρει νὰ μᾶς δείξῃ πολλά, ποῦ τὰ συγκεντρώνει. Τότες παίρνει ὁ συμβολισμὸς μιὰν ἀποφεγγιὰ τῆς φιλοσοφίας. Στὴν ποίηση καὶ στὴν ἀγάπη, λόγου χάρη, φανερώνουμε ὅλοι τὶς δυὸ μεγαλήτερες ἐνέργειες τῆς ψυχῆς μας. Γιατὶ νὰ μὴν ξετάσουμε, σ' ἕνα πρόσωπο συμβολικό, τὴν καθαφτὸ οὐσία τῆς διπλῆς μας αὐτῆς ἐνέργειας, ποῦ τὸ κάτω κάτω μπορεῖ νἄναι καὶ μιά; Ἡ ἐνέργεια δὲν ἀλλάζει· ἀλλάζει τἀντικείμενό της. Γιὰ τοῦτο στοχάστηκα τὰ δίδυμα, τὰ δυὸ ἀδέρφια· ὁ ἕνας ἀδερφὸς λατρέβει τὴ Μούσα, τὸν Ἔρωτα ὁ ἄλλος· ὁ ἕνας τὴν Ἀθηνᾶ, ὁ ἄλλος τὴν Ἀφροδίτη. Στὸ τέλος ἴσως σμίγουνε πάλε οἱ δυὸ λατρεῖες σ' ἕνα πρόσωπο καινούριο· ἴσως ἕνα γίνουνται ὁ ἐραστὴς κι ὁ ποιητής. Ποιὸς ξέρει; Πιθανὸ τέτοια νἄναι καὶ τῆς ἀθρωπότης τὰ ἱστορικά. Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρό,

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ „ΕΣΤΙΑ"

Ἀγαπητὲ «Νουμᾶ»,

Ἡ «Ἑστία» γράφει κάτι γιὰ πέντε δικούς μας κυρίους ποὺ εἶναι σήμερα μεγάλοι μηχανικοὶ στὴ Εὐρώπη. Δὲν ἀμφιβάλλω πῶς εἶναι ἀλήθεια. Αὐτὸ ὅμως, θαρρῶ, δὲ μᾶς ξεπλένει τὴ ψήμη ποὺ ἔχουμε ὡς παπατρέχηδες καὶ τσαλαβούτηδες οἱ πιώτεροί μας, ποιὸς λίγο ποιὸς πολύ, χάρη στὸ παιδευτικό μας σύστημα.

Ἤθελα ὡς τόσο νὰ ξέρω, ποὺ μάθανε γράμματα οἱ πέντε ἐκεῖνοι κύριοι.

Ὅσο γιὰ τὴν ἀλλαγὴ ποὺ μοῦ ἔκαμε ἡ «Ἑστία» στδιεμά μου, ποὺ τόνραφε δηλαδὴ στὴν Καθαρεύουσα, «Ἀργύριος Ἑπταλιώτης»—δὲν μπορῶ νὰ πῶ πῶς δὲν εἶναι κάπως νόστιμη. Αὐτὰ ὅμως τὰ χωρατὰ εἶναι πιχίνυνα ἐπειδὴ μποροῦτε κανεὶς ἄξαφνα νὰ ξανακάμῃ τὴ νοστιμιὰ καὶ νὰ προφέρῃ καὶ τόνομα ἐῆς «Ἑστίας» ὅπως θὰ τὸ πρόφερναν οἱ ἀρχαῖοι, δηλαδὴ μὲ τὴ δασεῖα ἀκουστή,—καὶ τότες τρέχα γύρευε!

Δικός σου
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΚΑΙ ΔΙΓΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ

Φίλτατε «Νουμᾶ».

Πολὺ χαίρομαι ποὺ βλέπω τοὺς συνταχτές σου νὰ προδέβουν μέρα μὲ τὴ μέρα στὴν ἐθνική μας τὴ γλῶσσα. Καὶ θὰ προδέψουν βεβαια ἀκόμα. Ἂς μοῦ δώσουν ὅμως τὴν ἄδεια νὰ τοὺς παρακαλέσω νὰ προσέχουν λίγο καὶ στὴν ὀρθογραφία. Θὰ μοῦ πῇς πῶς αὐτὰ εἶναι σκολαστικά, μὰ ἔλα ποὺ χρειάζουνται! Σήμερα θὰ τοὺς μιλήσω γιὰ ἕνα λάθος πού, τί νὰ σοῦ πῶ, πολὺ μὲ πειράζει.

Οἱ περισσότεροι γράφουν 'ς τὸν, 'ς τὴν, ἀντὶς στὸν, στὴν. Εἶναι ἀλήθεια πῶς τὸ στὸν ἔγινε ἀπὸ τὸ εἰς τὸν, ἀλλὰ τὸ στὸν αὐτὸ εἶναι πλέον μία λέξη, εἶναι πρόθεση, καὶ οἱ λέξες δὲ χωριζουνται. Καὶ ἔπειτα γιὰ νὰ χωρίσουμε τὸ 'ς ἐκεῖνο θὰ πῇ πῶς τὸ λογαριάζουμαι γιὰ λέξη δημοτική, παραδεχούμαστε δηλαδὴ τὴν πρόθεση εἰς. Ἀλλὰ στὴ δημοτικὴ εἰς δὲν ὑπάρχει. Κι' ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει τὸ ὅλο, δὲ μποροῦν φυσικὰ νὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ μέρη. Λοιπὸν στὴν Ἀθήνα, στὴν Πόλη, κι ὄχι 'ς τὴν Ἀθήνα, 'ς τὴν Πόλη.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Τόση κατάχρησι ἀλόγιστη τῶν παρασήμων γίνεται ὥστε ἀργὰ καὶ ποῦ νὰ δοθῇ καὶ σὲ κανένα ποὺ νἀξίζῃ τὸν κόπο.

— Σὲ τέτοια περίστασι δὲ λέμε: «ὁ κ. τάδε ἐτιμήθη διὰ παρασήμου», ἀλλὰ «ὁ κ. τάδε ἐτίμησε τὸ παράσημο».

— Ὁ τελευταῖο μποροῦμε νὰ τὸ ποῦμε καὶ γιὰ τὸ ἀγαπητό μας Ἰ. Ἰωαννίδη τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ποὺ παρασημοφορέθηκε προχτές.

— Καὶ χωρὶς τὸ διακριτικὸ αὐτὸ σημεῖο, ποὺ τὸ φοροῦνε τόσοι καὶ τόσοι, ὁ ἀγαπητός μας Γιάγκος καὶ διακρινότανε καὶ θὰ διακρίνεται πάντοτε στὴν ὑπηρεσία, ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους εὐσυνειδήτους ὑπαλλήλους ποὺ ἔχουμε.

— Ὁ κ. Καζάζης, λένε, εἶπε στὸ λόγο ποὺ ἔβγαλε στὸ Δημ. Θέατρο:

— «Τὴν ἄνοιξι πρέπει νὰ πάρετε ὅλοι ἀπὸ ἕνα ντουφέκι στὰ χέρια!....»

— Κ' ἕνας ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν πλατεῖα τοῦ Θεάτρου ἐπρόσθεσε:

— «Καὶ ἡ ἀφεντιά σου νὰ πάρῃς ἕνα λόγο καὶ νὰ τραβήξῃς μπροστά!»

— Δημοσιογραφικὴ ἐπιτυχία ἀπὸ τὶς σπάνιες ἦταν αὐτὸ ποὺ σκάρωσε ἡ «Ἑστία» στὸ κ. Δέλτα Δεληγιάννη καὶ τὴ συμμορία του.

— Νὰ τοὺς ἀποκαλύψῃ δηλ. μ' ἐπίσημα ἔγγραφα, τὸ πατριωτικώτατο σχέδιο ποὺ εἶχαν νὰ ἐκβιάσουν τὴν Ἑλλάδα ληστρικώτατα.

— Καὶ ἡ τλήμων Βαρβάσαινα δὲν ἔπαψε, καὶ ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ ἀκόμα, νὰ τὸν περιμένῃ ὡς Μεσσία της!

— Στὸ τελευταῖο συλλάδιό της ἡ «Διάπλαση» ἐδημοσίευσε τὸ περίφημο Σύνταγμά της, τὸ ὁποῖον ἀπὸ μεγάλη της μετριοφροσύνη ἀποκαλεῖ «ὁδηγὸν ξεσπαθώματος κλπ. κλπ. κλπ.».

— Ἀκοῦστε καὶ τὸ πρῶτο ἄρθρο του: «Ὁ παρὼν ὁδηγὸς καταργεῖ πάντα προηγούμενον».

— Ἀπ' αὐτὸ εἰμπορεῖ νὰ συμπεράνῃ κανένας πῶς καὶ φέτος ἀναθεωρήθηκε τὸ Σύνταγμά της, χωρὶς νὰ ζητηθῇ κατὰ τύπους ἡ ἄδεια τῆς Βουλῆς, ἢ καμμιᾶς ἄλλης Ἀρχῆς ἁρμοδιωτέρας.

— Ἐγράφηκε κάπου προχτὲς ὅτι μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων γιὰ τὴ θέσι τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Βασ. Θεάτρου εἶναι κι' ὁ κ. Καλαποθάκης τῆς «Σαπφοῦς».

— Κάποιος λοιπὸν ποὺ τὸ διάβασε, ἔτρεξε νὰ τὸν συγχαρῇ.

— Μὰ ὁ κ. Σαπφὸς ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ φιλολογικοῦ του θαβώρ τοῦ ἀπάντησε.

— «Καὶ τὴ θέσι τοῦ προέδρου τῆς Ἀκαδημίας νὰ μοῦ προσφέρουν, θὰ τὸ σκεφθῶ πολὺ ἂν πρέπει νὰ τὴν δεχτῶ!» Φκυτασθῆτε!

— Κ' ἕνα μικροσκανδαλάκι δημοσιογραφικό:

— Ἀνακαλύφθηκε πῶς ἕνας πατριωτικώτατος δημοσιογράφος ἦταν διορισμένος ἐπὶ Ράλλη.... χαρτοθέτης στὸ Ἐθνικὸ τυπογραφεῖο.

— Κι' ὁ δημοσιογράφος αὐτὸς θἄχῃ γράψει τρία διακοσιεκατομμύρια τοὐλάχιστον, ἄρθρα καὶ χρονογραφήματα καυτηριάζοντας δριμύτατα καὶ πατριωτικώτατα τοὺς θεσιθῆρες καὶ τοὺς ἀργομίσθους.

— Κι' ἔπειτα φωνάζουμε πῶς ἡ Πολιτεία δὲν ὑποστηρίζει τοὺς λογίους μας.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

—κ. Ἑσπερινίδη, Ὅ,τι θέλει μπορεῖ νὰ γράφῃ ὁ κ. Πολύβιος Κουρούπης. Νὰ δὲ ἡ ὥρα τώρα νὰ πείσουμε κι' αὐτὸν πῶς οἱ δημοτικισταὶ δὲν εἶναι οὔτε φρενοβλαβεῖς οὔτε προδότες, καθὼς τοὺς ὀνομάζει στὸ πολύκροτο ἄρθρο του. Μὲ τέτοιους σὰν καὶ λόγου του, μονάχα ὁ κ. Χατζιδάκις μπορεῖ νὰ συζητήσῃ ποὺ τἄχει ἄφθονα τὰ δικολαβικὰ ἐπιχειρήματα.—κ. Ἀνάποδο Περιττὸ νὰ γίνῃ τόσος λόγος γιὰ τοσο κωμικὰ πράγματα. Γι' αὐτὸ δὲν δημοσιεύουμε καὶ τὸ ἄρθρο σας. Ἀρκεῖ ὅτι ἡ ἐφημερίδα (ὁ «Χρόνος», θαρροῦμε) ἀπὸ κάτου ἀπὸ τὶς ὑπογραφὲς τῶν ψηφισαμένων τὰ συχαρήκια του τὰ θερμότατα στὸν κ. Μιστριώτην, ἐδημοσίευσε μιὰ εἴδησι γιὰ τὴν πανούκλα τῆς Ἀλεξάντρας. Πανούκλα τῆς Ἀθήνας κ' ἡ περίφημη αὐτὴ ἑταιρία πρὸς ρεζίλεμα τῶν ἀοχαίων δραμάτων καὶ πάει λέοντας.—κ. Σαράφωβ. Ὁ φίλος σας κ. Δ. Ἀναστασόπουλος ὁ Κεχηναῖος ἐξακολουθεῖ ἀποκαλύπτῃ τὴ συνομωσία μας στὸν «Courier d' Orient» μὲ τὰ φλογερὰ ἄρθρα του. Δὲν τοῦ γράφετε δυὸ λόγια νὰ πάψῃ; Θ' ἀναγκαστοῦμε στὸ τέλος νὰ ποῦμε πῶς προχτὲς ἀκόμα ἦρθε στὸ γραφεῖο μας ἱκετεύοντας νὰ τοῦ δημοσιεύσουμε στὸν «Νουμᾶ»—στ' ὄργανον τῶν προσοτῶν—μιὰ πολύκροτη κοινωνικὴ μελέτη του καὶ πῶς κάποτε πήγαινε στοῦ προδότη Πυλαμᾶ τὸ σπίτι κ' ἐδιάβαζε πολυσέλιδα καὶ ἐξωφρενικὰ εὐθυμογραφήματά του ποὺ ἀκόμα τὰ θυμόμαστε καὶ γελᾶμε. Ἡ τοῦ λέτε λοιπὸν τοῦ Κεχηναίου σας νὰ πάψῃ ἢ τὰ γράφομε ὅλ' αὐτά, κι' ἄλλ' ἀκόμα καὶ τοῦ τὸ σφαλοῦμε μεῖς τὸ ἀπύλωτό του.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

γνωστοποιεῖ

ὅτι κατετέθη παρ' αὐτῇ τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ τοκομεριδίου λήξεως 19)1 Ἰανουαρίου 1904 τῶν ἑξῆς Ἐθνικῶν Δανείων:

5 ο)ο 1881	πρὸς	φρ.	χρ.	4.—
5 ο)ο 1884	»	»	»	4.—
4 ο)ο 1887 (Μονοπωλίων)	»	»	»	4.—
5 ο)ο 1893 (Κεφαλαιώσ.)	»	»	»	2.30
4 ο)ο 1902 (Ἑλλ. Σιδ.)	»	»	»	10.50

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3 Δεκεμβρίου 1903

(Ἐκ τοῦ γραφείου)

θάτανε ἡ ποίησι χωριστὴ ἀπὸ τὴν ἀγάπη. Δὲ βλέπουμε στὸν Ὅμηρο, δὲ βλέπουμε στοὺς τραγικοὺς δὲ βλέπουμε στοὺς ἀρχαίους, νὰ τραγουδᾷ ὁ ποιητής, νὰ ὀνειρέβεται ἀθάνατα ἔργα γιὰ τὸ χατίρι μιᾶς γυναικός. Ὤθησι, καμμιὰ γυναῖκα δὲν τοὺς δίνει, κανέναν ἐμπνεσμό· καμιὰ γυναίκα δὲν τοὺς ὁδηγάει, δὲν τοὺς παρασταίνει, ψυχὴ καὶ σάρκα, τὴν Ἰδέα. Κι ἀφτὸ μᾶς τόμαθε ὁ Ντάντες. Κι' ἀπὸ τὸν Ντάντε, ὅσο κι ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, μπορεῖ μάλιστα περισσότερο, βαστάει κάθε σημερνὴ φιλολογία. Τόσο εἶναι ἀληθινὸ πῶς ἄλλη πηγὴ ἀπὸ τὴν ποίηση δὲν ἔχει ὁ ἀθρώπινος ὁ νοῦς! Καταλάβαμε κι' ὅλας πῶς ποίησι δὲν πρέπει νὰ λέμε μόνο τοὺς στίχους. Ποίησι θὰ ποῦμε καὶ τὸ ρομάντσο. Εἶναι ποίησι κ' ἱστορία συνάμα. Τὸ ρομάντσο κατάντησε πιστὴ φωτογραφία ποῦ καλήτερις ἀπὸ ζουγράφια, δίχως νὰ μᾶς κολακέψῃ, μᾶς δείχνει, δείχνει στὸ ἔθνος τὸ πρόσωπό μας, ὅπως εἶναι. Δὲν πρέπει νὰ καταφρονοῦμε τὸ ρομάντσο. Μερικοὶ τὸ παίρνουνε γιὰ λαφριὰ φιλολογία. γιὰ διασκέδασι μιᾶς ὥρας, μιᾶς στιγμῆς. Σ' ἕνα μόνο συφωνῶ μαζί τους, πῶς τὸ ρομάντσο κάλλια νὰ μὴν εἶναι βαρετό, ἂν καὶ στὴν Ἑβρώπη σπουδαῖοι μυθιστοριογράφοι μᾶς εἴπανε πῶς κι ἀφτὸ δὲν πειράζει. Ἐκεῖ διαβάζουνται καὶ τὰ βαρετά. Καὶ τόντις, ὁ σκοπὸς τοῦ μυθιστοριογράφου εἶναι νὰ σοῦ παρουσιάσῃ τὴν ἀλήθεια, κ' ἔτσι νὰ σὲ κάμῃ νὰ συλλογιστῇς γιὰ τὴν ψυχὴ καὶ γιὰ τὸν ἄθρωπο. Ἄμα βαριέσαι τέτοιο ρομάντσο, θὰ βαρεθῇς κάθε ἀλήθεια καὶ κάθε σκέψη.

Ἐμεῖς οἱ καημένοι κοπιάζουμε γιὰ νὰ σᾶς γλεντίσουμε ὅλες κι ὅλους ὡς καὶ μὲ τὴν ἀλήθεια Πόσες καὶ πόσες ἀλήθειες δὲν ἔχουμε ἀκόμη νὰ σᾶς ξετυλίξουμε στὰ βιβλία μας! Πῶς δὲν κοιτάζουμε τὴ σημερνή μας τὴν κοινωνία; Πῶς δὲν κοιτάζουμε τὸ Ρωμιό; Κάθε Ρωμιὸς ποῦ θὰ ψυχολογήσουμε θὰ μᾶς πλουτίσῃ καὶ μ' ἕνα καινούριο πρωτότυπο ρομάντσο. Ἀπὸ κεῖ θὰ μᾶς βγοῦνε Τολστόηδες, Μπαλζάκηδες καὶ Φλωμπέρηδες, ποῦ καλὸ θἄτανε νὰ τοὺς ξεχνούσαμε κάπου κάπου, γιὰ νὰ προσέξουμε καὶ στοὺς δικούς μας, τοὺς τιποτένιους. Εἶναι τὸ ρομάντσο ἔργο ἐθνικό, ἐθνικὸ καὶ τὸ διάβασμά του. Νὰ σᾶς ἀνοίξω τὴν καρδιά μου; Γιατί ὄχι; Τὸ ξέρω πῶς τὰ βιβλία μου μεγάλα πράματα δὲν εἶναι· ὡς τόσο εἶναι ρωμαϊκα καὶ Ρωμιοὺς ψυχολογοῦνε. Τὄχω κρύφιο καημὸ καὶ παράπονο ποῦ ὁ **Γιαννίρης**, τὸ ἀγαπημένο μου τὸ παιδί, πέρασε σὰν ἀπαρατήρητος. Καὶ γιὰ ποιὸ λόγο; Γιὰ τὴν ἀνεμελιά μας. Δὲ μᾶς μέλει οὔτε γιὰ τὴ γλώσσα μας οὔτε λοιπὸν καὶ γιὰ τὴν ψυχή μας τὴ ρωμαϊκη. Ἄχ! ἡ ρωμαϊκη ψυχή! Πρέπει καὶ στὰ ρομάντσα καὶ στὴ ζωὴ νὰ τὴν ἀγαποῦμε. Πρέπει νὰ τὴν ἀγαπᾶτε καὶ σεῖς οἱ γυναῖκες. Τί γλυκὸ ποῦ εἶναι τόνομα Ρωμιοσύνη! Στὴν ξένη γίς, μέσα στοὺς ξένους, ὅταν ἄξαφνα δυὸ Ρωμιοὶ ἀνταμώνουντα καὶ τὸ νοιώθουνε—«Ρωμιός! ρωτᾷ ὁ ἕνας» — «Σὰν καὶ σένα Ρωμιός, τοῦ λέει ὁ ἄλλος» —κ' ἡ καρδιά τους φουσκώνει καὶ χύνουνται στὴν ἀγκαλιὰ ὁ ἕνας τοῦ ἀλλουνοῦ καὶ μυστικὸ δὲν ἔχουνε ἀνάμεσά τους, ἐπειδὴ κ' οἱ δυό τους εἶναι Ρωμιοὶ καὶ μόνο ποῦ τὴν εἴπανε τὴ λέξη, τὰ εἴπανε ὅλα. Ρωμιὲς εἶστε καὶ σεῖς οἱ γυναῖκες. Ἀπὸ τὴ ρωμιοσύνη, ἀπὸ τὸ ρωμαϊκο τὸ αἷμα, τῶ μαννάδω σας τὸ αἷμα καὶ τὴν ψυχή, ἔχετε, ὅσες ἔχετε, καὶ τὴν ποίησή σας. Νὰ τὴ βαστᾶτε σὰ φυλαχτό. Ἐμεῖς τῆς χρωστοῦμε τῆς Ρωμιοσύνης, ποῦ θὰ πῇ πατριωτισμός, τὰ πιὸ μεγάλα μας ἰδανικά. Δουλέβουμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα κ' ἴσως μιὰ μέρα ἡ Ρωμιοσύνη ὅλη, ὅπως στὸ τέλος τοῦ βιβλίου μου ἀφτουνοῦ, γενῇ μιὰ Ἑλλάδα καὶ μόνη. Μιὰ μέρα θὰ καταλάβῃ κ' ἡ Ἑλλάδα τὸ σκοπό μας, θὰ καταλάβῃ πῶς σὰ βγήκαμε νὰ θεμελιώσουμε τὴν ἐθνικὴ τὴ γλώσσα, θεμελιώσαμε συνάμα καὶ τὴν ἑνότητα τὴν ἐθνική. Ἐσεῖς τὸ ξέρετε κι ἀπὸ τώρα τί γυρέβουμε καὶ τί κάνουμε. Γιὰ τοῦτο καὶ γὼ θέλησα νὰ σᾶς ἀφιερώσω ἕνα βιβλίο ποῦ κι ἀφτό, σὰν ὅλα τἄλλα, γράφηκε μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴν Ἰδέα.

Ὁ φίλος σας
ΨΥΧΑΡΗΣ

Τετάρτη, 21 τ' Ἀη Δημήτρη-Κεριακή, 22 τοῦ Σποριᾶ, 1903.